

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 10 СЕРПНЯ 1911. ЧИСЛО 32. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, AUGUST 10, 1911. No. 32.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Згідно зі статутом Р. Н. Союза, § 36. завідомляє ся веїх Гол. Урядників Р. Н. Союза, як також Урядників „Свободи", що

Річне засідане Головного Уряду Р. Н. Союза

відбуде ся в місті Jersey City, N. J., у власнім домі Р. Н. Союза, 83 Grand St. на днях 5., 6. і 7. вересня с. р.

На се засідане обовязані суть явити ся: всі Гол. Урядники, означені §-ом 45 нового статута Р. Н. Союза, як також Уряд „Свободи".

ПОРЯДОК ЗАСІДАНЯ:

5-го вересня, точно о годині 10-ій рано, Служба Божа і панахида за померших членів Р. Н. Союза, відправлена Головним Духовним управителем Р. Н. Союза, в гр. кат. церкві сьв. Ап. Петра і Павла в Jersey City, N. J.; по Службі Божій всі присутні Гол. Урядники і урядники „Свободи" удадуть ся до дому Р. Н. Союза, де відбуде ся засідане з слідуючим денним порядком:

Духовний Управитель промовить молитву; по молитві Гол. Предсідатель отворить засідане.

Опісля наступить:

Справоздане Гол. Дух. Управителя;
" " Предсідателя;
" " Містопредсідательки;
" " Містопредсідателя;
" " Рекордового Секретаря;
" " Фінансового Секретаря;
" " Касієра;
" " Орґанізатора;
" " Контрольної Комісії.

Дискусія над справозданями Гол. Уряду Р. Н. Союза.

Справоздане менаджера друкарні „Свободи";
" Редакторів „Свободи";
" Контрольної Комісії;

Дискусія над справозданями заряду друкарні.

Всі Головні Урядники мають явити ся на висше означений час в Jersey City, N. J.

Дано в McAdoo, Pa. 3-го серпня 1911.

Д. Капітула, гол. предс. Р. Н. Союза,
Т. Лабовський, гол. рекорд. секр.

НОВИНКИ.

¶ Мале вияснене. Позаяк богато читачів „Свободи" не зрозуміло як слід новинки, поданої мною в попереднім числі в справі робіт, оголошуваних тутешним міністерством промислу і праці, тому отсим ще раз заявляю, що всі оголошені роботи може отримати кождого часу через зголошене ся особисто або листовно до „United States Immigration Service", 17 Pearl Str., New York City. Около 50 робітників з ріжних стейтів приписжджало до уряду іміграційного і жадали роботи при будові тунелю (Subway). Будову тунелів, провадить зовсім приватна компанія, Бредлого, і вона не має нічого спільного з урядом іміграційним; ся компанія має своїх робітників, яких задержано по укінченю будови стації пенсильванійської желізниці на 33. Ті всі, що робили при будові тунелю пенсилван. ті мають першенство при будові мійских тунелів (Subways). Ще раз зазначую, щоб шукаючі роботи не впроваджували ся в блуд та не жадали роботи при тунелях від тих, хто її дати не може. — А. Вала.

¶ Робота. Хто шукає роботи, той зараз її найде в Юнґставн, Огайо. Цікавим радо уділить всяких близших подробиць місцевий, гр. кат. парох, о. В. Зацерковний. Його адреса звучить: Rev. W. Zatzerkovny, 526 W. Rayen Ave., Youngstown, O.

¶ Церковне сьвято в Юнґставн, О. Як нам доносять, то в Юнґставн, Огайо, дня 13. серпня с. р. відбуде ся сьвято урочистих закладин підвалин під будову нової, прегарної церкви. На се величаве торжество запрашає тамошний комітет всіх парохіян і дооколичних краянів. Ні одного Русина не повинно бракувати на сім торжестві. Хто не прийде пожалує, бо така честь, як класти фундамент під церков, хиба не так скоро може в житю трафити ся. Імена фундаторів будуть записані в тій церкві на вічну памятку, щоб споминали їх ще внуки і правнуки і брали собі з них добрий примір. За тих фундаторів буде згадуватись по вічні часи і при кождій Службі Божій. Сю церков згодив ся будувати наш чоловік, п. І. Довгаловський.

¶ Польська культура. І опять приходить ся нам занотувати два факти, доказуючі вроджену вже Полякам культурність. Як нам доносить д' Гр. Болюх з Манчестер, Н. Г., оногді бавило ся там кількох 11-літних польських хлопців з 6-літним сином Русина, Івана Захарка. Забава культурних синів Польскі полягала на тім, що ловили Русина на шнурок. І сим шнурком дитину так сильно стиснули за горло, що вона по короткім часі померла. Коронер, мимо зізнань сьвідків, орік, що хлопчина помер на менінґітіс. Сего самого дня, рідного брата помершого, скинули опять польські хлопці з другого поверха на вулицю і нещасний так тяжко покалічив ся, що житє його висить на волоску. — Нема то, як польська вроджена культура!...

¶ Нюйорська почтова щадниця. Обава ґенерального постмайстра, що почтові щадниці по великих містах не оплатять ся, показала ся безпідставною. Найліпшим доказом сего є місто Ню Йорк. Тут відчинено щадницю ледви пару днів тому, бо 1-го с. м., а сума вложеного гроша досягла в суботу висоти 37.000. Гроші сі зложило 249 депозиторів. Протягом одної лиш минувшої суботи зложено 9.439 долярів.

¶ Жидівські написи. Тутешні Жиди можуть бути з того думними, що бруклинська компанія елевейтрів (горішних желізниць) усюди поуміщувала в жидівськім язиці вивіски, обясняючі напрям і рух ріжних потягів; чи і ми дочекаємо ся колись того в нашім рідним краю, під польсько-австрійським панованєм?... — А. Вала.

¶ Вибрав ся пішки довкола сьвіта. В минувшу суботу вибрав ся Френк Колборн в чотирольтну подорож наоколо сьвіта, розпочинаючи її о 12-ій годині в полудне від нюйорської сити гал, через Бродвей до Йонкерс. На удержане в часі подорожи заміряє Колборн заробляти спродажею пісень власної композиції, часописий ним писаних, давати відчити і т. п. Цікаво тілько знати, чи удасть ся йому перейти Галичину, спродаючи анґлійські пісні. — А. Вала.

¶ Малпяча клітка як арешт. Містечко Mounds Park, Ind. може почванити ся найновійшим винаходом: іменно в мійськім парку замінено велику клітку, в якій передержувано малпи, на арешт. Для вигоди арештованих, щоб їм ощадити далекого, кількоразового мандровання пішки вулицями міста, поліційний судія зараз коло клітки відчинив свою салю розправ в величезнім полотнянім шатрі.

А ми?

500 тисяч корон на українські приватні школи зложили галицькі Українці у минулім шкільнім році. За ті гроші удержувано 5 приватних ґімназий, 3 учительські семинари, 1 лицей, 2 жіночі ґімназії, 1 школу видiлову дівочу і 2 народні школи у Львові. Коли зважить ся, що бідний український народ по при державні, краєві і мійські тягарі — податки, які ідуть по більшій части завдяки польській „справедливости" на польскі школи на Руси, поносить ще і добровільний тягар удержуваня своїх шкіл, своєю послідною кервавицею, то се свідчить про великий засіб національної сьвідомости наших галицьких братів. Ідея „Рідної Школи" захопила і одушевила не тілько інтеліґенцію і міщаньство, але й широкі верстви селянства. Се видко із виказів жертв, в яких стрічає ся значні датки від Громадських урядів, „Читалень", „Січий", „Соколів", Братств і поодиноких селян. Про жертволюбивість і запал, з яким відносять ся Українці до „Рідної Школи", сьвідчить сей факт, що в Рогатині зложили учні тамошної укр. ґімназиї на сю ціль суму 632 корон. Та видатки ростуть; в сім році, що пічне ся з днем 1-го вересня, на самі ґімназиї потрібно о 55 тисяч кор. більше, бо прибуває 11 сьвіжих відділів. І тепер вже галицька українська преса завзиває до нових складок і жертв. Кромі шкіл удержує ще українська суспільність в Галичині своїми грішми цілий ряд бурс, захоронок і інститутів. Супроти сеї наглядної жертвенности, про яку кождий безсторонний чоловік може переконатись з часописий або і з виказів жертв, як нужденно і підло представляють єя польскі „теревені" на тему „пруських марок".

Але і ще одна не дуже весела думка находить на ум. 500.000 корон зложили в одним році наші брати, стиснені до краю австрійською податковою шрубою. Неодин з галицьких жертводавців в правдивім того слова значіню мусів собі від уст відоймати, аби сповнити свій народний обовязок: дати дрібну лепту на рідну свою школу. І якже нужденними в виду того приходять тих кількасот долярів, зложених на сю ціль Американською Русею! А тут о цент далеко лекше, як в бідній Галичині.

За пару тижнів пічне ся опять наука, підуть нові видатки, получені з удержанєм наших шкіл в Галичині. І Галичина у повній надії глядить за океан, глядить на нашу Русь і жде.....

А ми?...

ОБРУСИТЕЛЇ.

Повість із суспільного житя полїської країни,

Н. ЛАНСЬКОІ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

— Але, чиж не можна ще почекати? — сказав, аби щось сказати Лупинський здивований, по що вигадали наpаз учити очевидно до ніякої науки не спосібну Катрю.

— А єли тато прожиє ще з півтора року? — з горячою наівностию відповіла Ліза. Катрі треба учити ся, а мамі руки звязані.

При всій своїй певности Петро Іванович не знав, що на то сказати. Знов зачав кланяти ся, але справничка знов задержала його.

— А як собі розгадаю, що всего того отой дурацький „бунт" наробив... Бо то його убило, а відтак ота проклята допись в ґазетах! Ми того булиб нїколи не сподївали ся від Тетяни Николаївни. Пан-Біг їй того не дарує! із-за якихось там мужиків робити такі прикрости знакомим... Хтож таке видїв? — Вона покушала конфітури, подала ложку Лїзї і говорила далї: — Сподївав ся нагороди а дістав нагану — і не міг перенести того.

Вона заплакала і щирі сльози потекли по її румяних сьвіжих лицях. Петро Іванович поспішно вийшов, чуючи що його діймає.

На містї стрітив ся з Орловими.

— Власне був я у Кирила Семеновича, — промовив ідучи побіч Тетяни Николаївни, не замічаючи її штивного уклону.

— І як же ся має?

— Дуже зле; хоть я його, признаю ся, не видїв. Жінка каже, що то його сосніївська справа так загризла.

— Так? — відповіла. — А ви чули, що старий Підгірний умирає в кримінал?

— То єсть, ще не вмирає, поправив її з чемним усьмїхом, але по правді старий квенькає. Щож робити, літа...

— Однакож то страшно обурює! — скрикнула Тетяна Николаївна, і зараз замовкла, поглянувши на змішані очи Петра Івановича.

— Щож порадите, такий закон! Я робив все, що міг, писав до Михайла Дмитрієвича, просив, представляв ріжні лагодячі обставини. Через мої заходи от і Кулак усунений.

— Так се правда? — запитав Орлов, лише що вернувши ся з повіту, де чув дещо о новім виборі старшини.

— Найпевнїйше, — відповів Лупинський. — З моєї сторони поклав я то усліве sine qua non... Так сказав я й Гвоздикови і Хвостовському.

— Добре, що тота історія хоть до чогось придала ся! — промовив іронічно Орлов. Якіж непорядки відкрила ревізія?

— Важного, розуміє ся, нїчого... Деякі незначні канцелярскі помилки, занедбане деяких формальностий...

— І більше нїчого? — Здивувала ся Тетяна Николаївна. — А політна плата, а пропінація, а тілесні надуження Гвоздика і проч. і проч.?

— Показало ся. що то все неправда.

— Навіть і то, що ви менї самі оповідали? — запитала вона уцїпливо.

Петро Іванович на хвилю змішав ся, але сейчас підхопив свою ролю. Алеж змилуйте ся, чиж такі подробиці можуть бути виложені ревізорови при Гвоздику?

— Ба, то якже ви... — зачала Тетяна Николаївна, але Петро Іванович не дав їй докінчити: — Щож я? — промовив він гірко. Що я можу зробити, за що відповідати, коли я предкладаю на посередника свого кандидата Вередовича — дуже чесний чоловік — а менї присилають такого урвителя Грохотова. Нї, Тетяно Николаївна, поки начальник ґуберниї передовсїм держить ся того, щоби „не дискредитувати власть" — він підчеркнув ґубернаторське слївце — доти ріжні Гвоздики, Кудейникові і Грохотові як у Христа за пазухою. Перепрашаю за просте виражене... Ми маєм перед очима сосніську справу і що з того? Ви пишете допись, я предкладаю його превосходительству факти, тимчасом ревізор находить, що ваша допись пересадна і що в волости всьо благополучно. А все те для того, щоби не дискредитувати власть.

Говорячи то, був він сильно обурений; махав сердито тростиною, стинаючи головки нї в чім невинних одуванчиків, мало не захоплюючи й прохожих.

— Вірте менї, — зачав він щирим, отвертим голосом, що я давно втїкав би відси не оглядаючись, колиб ще не надїя ся зробити для тих бідних людий то, що можу зробити.

Він говорив то крізь сльози, з тиким щирим переконанєм, що Тетяна Николаївна знов піддала ся; але на другий день Колобов сказав їй просто:

— Не вірте, все брехнє! мож брати кубани, а потому і судити!

— Ой, Петре Дмитрієвичу!

— Увидите, увидите! Колись всьо вийде на верх. А я, Тетяно Николаївна, привів до вас двох знакомих мужиків із Вовчої волости. Вони прийшли сюда навідати ся до тих, що в кримїналї, а їх не пускають.

— Як то не пускають? чому?

— Та так, прокуратора нема, а без него, кажуть, що не вільно.

— Ах, Боже ласкавий! Як би тому порадити?

— Уже не знаю як... хиба би ще того нїкчемника попросити?

— Добре, то я попрошу! я зараз напишу до него.

— Спробуйте удати си: вони-ж бідні з за сто верстов ішли навідати ся. Може від жінок гостинці принесли.

— Деж вони тепер?

— Ось тут, у вас на ґанку, я зараз закличу. Прийшли тайком перед посередником: Гвоздика дуже боять ся.

Колобов вийшов і вернув ся з двома мужиками. Оба були знакомі Тетянї Николаївнї: Пилип Тилипут, котрий якимсь дивом спас ся від кримїналу і Хома Батюк. Ковтуни, сїраки, дивачні шапки, обгорілі сумні лиця — от вони. Тетяна Николаївна прирекла написати до „пана маршалка" і зачала випитувати ся о ревізії, о виборі нового старшини, о їх громадських справах. Мужики відповідали зразу півсловами, неохотно — мов би все то їм надоїло; відтак Хома Батюк оживив ся, осьмілив ся і виложив цїлу картину зовсїм по свому.

— По всїх тих наших гризотах, — зачав він, — прийшла поголоска, що має приїхати до нас ревізор з ґубернії. Зажурилисьмо ся дуже, а ще як сказав хтось, що й пан посередник з ним їде... Ну, кажемо один другому, викрутить ся наш Сидір Тарасович! Так і стало ся.

— Чогож ти, Пилипе, мовчав? — сказав Колобов до Тилипута, — преціньж ти також скаргу підписував?

— Підписував, — відповів.

— Ну, то чому-ж ти ревізорови нїчого не говорив?

— Бо мене, ваше благородіє, не питали ся, мене і до канцелярії не припустили...

— Ех, братку ти мій! не зуміли ви за правдою обстати, а за вас другі в кримїналї гинуть...

— Ваше благородіє! — обізвав ся засмучений тим закидом Тилипут. — Прошу ласкаво вислухати: нїяк було й обставати. Ревізор лише посьміхував ся, така вже вдача у него натура а пан посередник з нами раз-у-раз, а кулак у них знаємо який. Хоть Михайло Іванович і кажуть, що вони лише десятьох за цїлий час набили, але як би порахувати, то набралось би далеко більше! Коби так пан ревізор були самі приїхали, то булиб ми всю правду повіли, а так тяжко свою голову накладати...

— Ну, а якже скінчило ся? — запитала Тетяна Николаївна.

— Скінчило ся так, як усе. Закликали нас на ґанок. Михайло Іванович виймили із за пазухи нашу писану скаргу, тоту саму, що Степан Черкас з Бичковим до ґубернії носили, з усїма нашими хрестами, виймили тай стали читати. Прочитали до кінця і замовкли.

— Ну, що на то скажете? — запитав ревізор Сидора Тарасовича. — А він каже: — все, ваше благородіє, від первого до послїдного слова — брехня.

— Чуєте люди? — питає ся ревізор.

— Чуємо, ваше благородіє.

— Тож я вам скажу от що: Ви як маєте яку скаргу, то подати її можете, в тім провини нема, але що ви самі осьмілили ся старшину скинути—то вже провина велика. А тепер, каже, ідїть собі... Ми пішли, а вони зїли обід і поїхали. Тілько всего й було.

— А коли ж нового старшину вибрали?

— А то вже потому. За три дни Михайло Іванович вернули ся назад і нас скликали. Мене як увидїли, тай кажуть: — а сякий такий, ти разом з бунтівниками скаргу підписував! Погодіть, голубчики! дам ся я вам в знаки, розбійники! — І такими словами! Але бити нїкого не били. І розпочали вибори, три доби нас вдержали, а тут час робучий. Кого ми назвемо, а він все каже, що не вільно того вибирати. Далї казав нам чекати, а сам на польоване вибрав ся, а тут в поли робота аж горить... Врештї привели чоловіка, він свояк Сидора Тарасовича, отак мужик собі цїлком дурненький, Пахомів йому на призвиско і того затвердили на старшину. Відтак зачав посередник до нас казати: — ви, каже, дурні, скаржите ся, що я за три роки вас десятьох набив, нїби то така велика річ. От коби то я вас всїх до одного добре насмагав, тогди було би й за що гнївати ся, а то велика річ десятьох! — А хоть би й десятьох, то таки болить, — сказав йому Наум Селезнїв. — А він каже: — покажу я вам ще, як то болить! — І знов зачав паплюжити остатними словами...

До кримїналу мужиків не допустили. Ходили і до „пана маршалка" з письмом від Тетяни Николаївни, просили сторожа і кухаря, щоби дали знати панови о них, витягали щось із за пазухи, знов просили й кланяли ся, але все надаремно; сказали їм, що закон в такім разї говорить так остро і ясно, що допустити „бунтівників", аби з собою видїли ся, значить явно переступити якусь там уставу. Хто хоче за то відповідати? Петро Іванович розуміє ся, не схотїв.

— Щож робити? щож робити?... — говорив він Тетянї Николаївнї з великим смутком. Нїчого не можу — закон забороняє...

Не можучи нїчого вдїяти, люди вибрали ся в дорогу назад до Соснівки, а за дві недїлї, увільнивши ся від всїх земних пут, умер старий Підгірний і двері кримїналу отворили ся лише на то, щоб випустити його на цвинтар.

О смерти його і не зараз був би хто довідав ся, колиб несподїваний случай не привів був Орлових на цвинтар в той сам час. коли салдати копали могилу на неогородженім кутї, на горбку, де хоронили всїх тих, котрі не мали права лежати за парканом. У одного салдата зломив ся рискаль і він, помянувши лихом небіщика, став розглядати те місце, де рискаль переломив ся. Тимчасом два другі салдати, стоячи в неглубокій ямі, говорили о якихсь нових „обшлєгах", високо викидаючи рискалями сипку глину.

— Для кого то? — запитала Тетяна Николаївна, зупинивши ся над самим краєм сьвіжої могили.

— Арештант якийсь умер в кримїналї, — відповів один салдат.

— Щож він, слабий був, не знаєте?

— А хто його знає, видно смерть прийшла...

— Розповідав сторож, що він з гризоти умер, — обізвав ся той, у котрого зломив ся рискаль. — Казав, що він дуже за своїм селом затужив; а він з далека, не тутешний...

— Не знаєте, як називає ся?

— А хто його знає, рівнодушно відповів салдат і кинувши рискаль на бік, став затирати руки.

— Чи не Підгірний то? — погадала собі Тетяна Николаївна і стрітивши Колобова на дорозї, розповіла йому свою догадку.

— Я зараз довідаю ся! — сказав Петро Дмитрієвич і вечером дїйсно прийшов завідомити її, що рано, перед сьвітом умер Петро Підгірний, а Василь Крюк хотїв повісити ся; так йому сказали під тайною в шпиталі.

На другий день, смерком, в арештантській одежи, без свояків, похоронили незнакомого, полїського чоловіка, котрий віддав душу за товаришів своїх, а умираючи, навіть не знав, що сповнив геройське дїло. Петро Підгірний від нинї був уже вільний, справа № 629 була перервана, а акти віддані до архиву.

XXIV.

Незадовго помер і другий герой сосніївської історії, старий справник Кирило Семенович, розвязавши наконець руки жінці і доньці. Він умер, хлипнувши оковити і затягнувши ся димом з цигара, що придбав для него догадливий поліцай, котрий тоту чоловіколюбну роль повнив до кінця. В послїдні дни його житя жінка і донька старали ся лиш о то, щоби він подав ся на пенсію. Вони, здаєсь, бояли ся, щоби він ще не захотїв служити і по смерти. Йому впхали в руку перо і старий без найменшої притомности, дивлячись блудними очима десь поза папір, підписав своє назвисько. За дві години він умер. Справникова плакала і говорила, що того треба було для пенсії, для дїтий, що їй самій нїчого вже не треба, але Лїза!...

Лїза з заплаканими очима шила собі жалобну сукню з довгим шлейом і з крепою. Вона висидїла цїлу ніч до рана, стукаючи машиною, при монотоннім чиганю псалтири над тїлом батька... Думала о своїх молодих лїтах, часом утирала сльози, приміряючи як лїпше пришити фальбану, де причіпити кокарду, а коли знакомі і товариші небіщика посходили ся рано на панахиду, то вона вийшла в тяжкій жалобі і виглядала дуже займаючо. Людий було много. Петро Іванович явив ся з крепою на рукаві, з глубоким смутком на лици. Він як ангел хранитель в уніформі піддержував прибиту нещастєм вдову, подавав їй шклянку з оживляючим плином, коли плач її грозив перейти в істерику, підсував їй крісло, коли знемогала на силах. І сам прослезив ся, коли засьпівали „со сьвятими упокой." Глянувши на високе жовте лице справника в трумнї, почув він біль під грудьми, подїлил і закрив очи.

Протоєрей, протягнувши своїм хорошим тенором послїдну ноту похоронної піснї, здоймив з себе ризу, шепнув щось до отця дїякона, і поправляючи обома руками своє довге, кучеряве волосе, приступив до вдови. Вона вже не плакала, і говорила щось живо з Петром Івановичем, заслонивши його на бік до вікна.

— Лиш на вас вся наша надія, говорила вона, дивлячись йому просто в очи і домагаючись конечної відповіди. Чи вірите? нї копійки! То все на борг, — показала вона рукою на трумну. — От отець протоєрей знає, як він умер.

— Праведно, по християнськи скінчив... — зачав протоєрей чувствительно, гадаючи, що від него жадають атестації для небіщика.

— Я, отченьку, не про то, перебала вона нетерпеливо, глянувши на Лупинського.

— Віра Пилипівна жадають, щоби зробити складку, — обяснив Петро Іванович. Що тикає ся мене, то я, розуміє ся, готов все зробити, що можу. — Віра Пилипівна чекала ще, що скаже протоєрей. Але той якось замяв ся. Що за зухвала баба! погадав собі і додав голосно: що тикаєсь складки, то вже Петро Іванович, вони мають такі великі впливи...

— От і я то кажу! — підхопила Віра Пилипівна: — преціньж всї у нас бували, знаєте, як він приймав сердечно... Чи вжеж би того не заслужив собі... Петре Івановичу, крикнула вона, хапаючи його за руку, лагодячись заплакати.

— Конечно, конечно, все що можу, — запевнював той кланяючись і кинув ся в двері, не даючи Вірі Пилипівнї часу розжалобити себе до плачу.

— Чи знаєш, душко, що за поганий інтерес! Справникова хоче, аби розписати складку... — говорив він жінцї, вернувши ся до дому. — Я мусїв пристати на то, бо напала на мене. Каже, що похоронити нема за що.

— От ще що! — скрикнула пані маршалкова. — Та балї давати було за що, Лїзї що разу нову сукню було за що, а тепер ми похорон справляти мусимо! Алеж то бреше! я певно знаю, що у них є гроші...

Але Петро Іванович був розжалоблений і таяв як віск в теплі. Не слухаючи жінки, вхопив він аркуш паперу і розмашистим почерком написав чемну відозву, пожертвував сам пять рублїв, лишаючи місце, кому охота, ступати в слїди його великодушности.

(Дальше буде).

Відповідь
на допис з Філядельфії, Па.

Послідними часами зачали наші філядельфійські „патріоти" апотеозувати самобійство, тим що виписують незаслужені похвали для самовбійців, зглядно одного -лите. неб. Івана Кречковського. Ми тримали ся доси сеї засади, що „о мерцях лиш добре говорити" і не хотіли відповідати на сї бундючні похвали для неб. І. К., які появляли ся на стовпцях „Народної Волі", а і в послідним числі „Свободи". Одначе тому, що „наші" готові взяти собі до голови, що то дійсно велике геройство „утечи від житя" за помочію олованих кульок, ми примушені дати деякі поясненя до сего геройства і „мучеництва за народню ідею", яке поніс Ів. К., завдаючи собі смерть ізза... „того, що заснічує ся народне житє". Не хочемо входити в се, що його вчинок розтрублений часописями як геройство, є соблазню для других, (в недовзі готові ми мати тут, в Філядельфії з тузін таких „мучеників" — себто утікачів від житя), але хочемо справити то, що не вірне в згаданій дописи, а іменно доказати, чи дійсно заснічує ся тут народне житє. Нашим Русинам звісно, що загал наших в Філядельфії се люди, загально сказавши, політично не вироблені і народно не осьвідомлені. Тутешні люди, хотяй взагалі національно не вироблені, одначе не позбавлені почутя народної гордости. Те власне почутє лучить їх разом в одну руську громаду, яка в послідних часах величаво розвиває ся. Не було так перед кількома літами, коли ще галицької церкви не було. Тоді чинником, який лучив галицьких Русинів були в першій мірі філядельфійські товариства, .як: Читальня „Просьвіти", яка до недавна числила 19 членів, Товариство „Любов" якого число членів завсігди хитало ся між 50—30 членів. До того дочислюю ще яких 200 людий, в яких кружку обертали ся члени сих двох товариств, отже возьмім, що в тих двох товариствах гуртувало ся найбільше яких 300 людий. Иньші галицькі Русини, огорнені кацапською дурійкою гуртували ся коло відділу сьв. Арх. Михаїла (від. Общ. Р. Братств) і читальні Качковського і тих була значна більшість, бо в їх руках була ще й парохія сьв. Арх. Михаїла, під проводом о. Грабара. Решта, які не по нутру було „вольнодумство" провідників з „Любови" і „Просьвіти" і кацапство товариства сьв. Михаїла, розходили ся по всіляких польських костелах, де були годні добрими католиками, хотяй вправді зі шкодою для народних інтересів. То був стан філядельфійських Русинів перед 6-ти чи 5-ти роками.

Як видно, було між народом два напрямки, один чисто народний, який найже відкидав всяку релігію і через те, хотяй потягаючий з народної точки погляду одначе противний другому напрямкови — чисто релігійному. Одна часть з тих послідних заспокоювала свої релігійні потреби в польських костелах і затрачувала народність, друга затрачувала одно і друге на користь москвофільства і цареславія.

На се не було ради, тільки злучити ті два духові напрямки разом і видвигнути прапор з кличем: „Католицька Церков і Русь-Україна". Се стало ся! І наслідком сеї сполуки повстали: 1) Відновлена читальня „Просьвіти" з 120 членами, 2) Братство сьв. Володимира 50 чл., 3) Братство сьв. Георгія і місцеве запомогове товариство „Наддніпр. Сокіл" 120 чл., 4) Братство сьв. Михаїла 30 чл., 5) Сестрицтво Непорочн. Зачатія 120 чл., 6) Запомогова орґанізація місцева 60 чл., 7) Руський сітізенський Клюб 150 чл., 8) Товариство „Любов" 30 чл., 9) Аматорськ. Кружок 25 чл., 10) Церковний хор. З того видно, що народне житя не „заснічує ся" а навпаки, поширює ся між нашими філядельфійськими горожанами, під впливом згаданих Товариств і Брацтв не на 300 але на 600 людий.

Звісна річ, що при реорґанізації тих Брадтв і Товариств не обходило ся без всяких ворожнеч і колотнеч. Звісна річ, що сих кілька десятків гордих, бо давнійше з'орґанізованих в згаданих двох товариствах людий, не хотіло признати рівноправности тим, котрі аж коли чули ся забезпечені від всяких напастей на їхні релігійні почуваня, до тих товариств пристали. „Є чого бути гордим — думали вони — перші сьвіточі народні". Ся тиха ворожнеча не устала ще й тепер, як не устала зарозумілість тих кільканайцяти „лідерів", котрі решту уважають мало що не за „бидло". І тому то тії товариства, в яких гуртують ся тії „лідери" мають між народом мало симпатії, що й їх лютить і доводить до скажених клевет на веїх і вся.

Одну ще, зрозумілу з повисших виводів, характеристичну ціху мають тї патріоти, що де лише вмішають ся, там зараз ширять зневіру, і тому то видять завсігди довкруги „себе пустку.

Дуже можливо, що неб. І. К. видів се і тому, певний що не вернуть ся вже тії часи „роботи народної", уважав, що „заснічує ся народне житє".

І я признам і признасть кождий, що те „народне" житє, яким жив небіщик і його товариші заснічує ся.

Що до непорозумінь з Владикою, то вони певно були би устали, коли-б Владика був заявив небіщикови і Компанії, що він прилучить ся до їх атеїстичного гуртка і сам стане таким як вони. Тоді-б було всьо „All right" і Владика міг би був удостоїти ся навіть тої чести, що вони з куртоазії до Него, булиб заглянули, мимо своїх переконань, і до церкви.

Отже винувати Владику за се, що не хотів бути „товаришем" атеїстів і хотів охоронити свій нарід від їхнього впливу — се вже, коли не наївно, то в кождім случаю сьмішно!

Не церков, пане Слободян, станула на перешкоді супружества обожаного Вами І. К., а лікар його, який коли учув, що він застрілив ся, сказав, що „йому туди дорога". Не 25 долярів, панове з „Народної Волі", але ціла руська католицька громада не хотіла його приняти в члени парохії. І якби 25 долярів було на перешкоді то певно не були би голошені його оповіди в церкві, бо 25 а 10 долярів зложив на церков небіщик, які зараз опісля віддано братові. Тут не церков, ні Владика довели його до катастрофи, але його власне житє.

„Не могучи оженити ся, (ізза хороби — прим. автора) ні дістати помочи у лікарів, а боячи ся божевільства, постановив виличити ся „олованими пігулками" — пише Мр. Р. Слободян, і саме тут причина катастрофи. Иньша річ чи такий поступок моральний чи ні, але атеїстичний! Що до характеристики його житя, то нам най вільно буде сказати, хоч се обидить його почитателів, що самі діла його виказують, що небіщик тут що рік зміняв свої переконаня, коли не частіше. Був „атеїстом між атеїстами, народовцем між народовцями, пресвитеріянином між пресвитеріянами, а кацапом між кацапами, — сказав дуже влучно оден філядельфійський Русин.

Навіть сам автор дописи, „якого нагробної промови перо не в силі віддати" і який „з братом почтив небіщика вінцем за гроші сітізенського руського [illegible] дуже часто ще за житя з него насьміхав ся. Але тепер треба було виляти сльозу, бо такий час у наших поступових... ну і він вилляв. Чи то часом не крокодиляча сльоза, п-е Слободян? Будьте щирі, п-е Слободян, і признайте ся, що тії всі комедії в часі похорону, тії плачі нареченої і те, заарнажоване погребником подаванє руки умершому і ті „слізні" промови, то лише агітаційна „шопка" гідна її аренжерів, — пресвитеріянновосоюзовців, а не жаль за „народвим діячем". Признайте, що для Вас і Ко. невигідно служити Богови то й служите божкам, яким імя: самохвальба, пресвітеріянізм, атеїзм, і всякі „изми".

От тому то власне заснічує ся те „ваше народне житє", і Ви самі причиною того, а не люди, котрі житє, майно, і здоровлє несуть на жертвенник Бога і вітчини.

Тут, п-е Слободян, чи будете ви і Ко. „спочивати", чи „ділати" — то коли Ваші діла підуть в тім напрямі що до тепер — ніколи не пробудите „сплячих синів України". Так, панове, отворіть очи самі, подивіть ся, хто довкруги вас, пізнайте свою фальшиву дорогу — то не будете потребували нарікати на „заснічуванє" не дійдете до божевіля і не будуть потрібні для Вас „оловяні пігулки"!

Вашу роботу ніхто не назве „народною" ні „церковною", бо се не робота, а самохвальба і кириня. Чим є Ваша „робота" видно з Вашої дописи, се все знають філядельфійські Русини, яких тілько церков стримує від того що не викинуть вас як прокажених з своєї зромади. Погадайте, що той нарід не хотів небіщика (який був тоді кацапським дяком при о. Грабарі) і всіх тих патріотів киринників пустити на народне філядельфійське віче і не хоче їх допускати до своїх товариств. Погадайте, що тії патріоти викопали самі собі гріб через всякі „політичні здєлки". Вашу Компанію за добре нарід знає і знайте, що коли Ваше поступоване не змінить ся, коли не станете людьми, то нарід буде Вас обминати так як обминав і цурав ся своїх зрадників.

На жаданє дістанете сотки доказів свого „патріотичного" поступованя.

о. Захар Орун, катедр. сотрудник.

Надіслане.

Прошу Хв. Редакцію о поміщене тих пару слів:

Із здивованєм довідав ся я від парохіян з Edwardsville, Pa., що хтось помістив в „Народній Волі" допись про мене і підписав: „парохіяни з Edwardsville, Pa."

З тим „хтось", що так відважно „кидає з за плота" і підшиває ся під парохіян з Edwardsville, не думаю отсею дорогою довго розправляти ся, бо допись та сама себе побила таки в очах тих парохіян з тої простої причини, що з гори до споду то звичайна клевета і жовч. виляна не мене — от так, щоби пімстити ся!

Між иншим пише той „хтось", будьтоби я заохочував Едвардсвілців, щоб вступали в члени православної „Взаїмнопомощи"..... і тою клеветою також той „хтось" плюнув сам собі в очи, бо в церкві було парохіян много і ніхто о тім не чув!

В закінченю зазначу, що та допись (в „Нар. Волі") не зродилась в Edwardsville, Pa. але в... кругах олифантських, а в яких і з яких причин, то поки що затримаю при собі.

о Емілїян Бартіш.

Русини Українці!

Як відомо дня 25. червня 1911 р. на Всенароднім Вічу в Пітсбурґу ухвалено утворити фонд імени бл. п. о. Николая Стефановича на приватні руські ґімназії в Галичині.

Як дорога була особа бл. п. о. Н. Стефановича для Американських Русинів, так дорогою остане і память про него. Пітсбурґ мав славу не лише в Америці, але і в старім краю завдяки тому, що довгі літа бл. п. о. Николай був душпастирем в тім місті. Бл. п. о. Николай живо інтересував ся не лише долею нашої Церкви, але і справами народними, так в старім краю, як і тут, в Америці, і єго то заходом утворено фонд імени Мирослава Січинського. Коли бл. п. о. Николай бачив, що Русини двигають ся та добувають собі лучшу долю, тїшив ся, а найбільше тїшило єго, що Русини, поставивши собі девізою „в школі наша будучність", стали закладати рідні школи, приватні українські ґімназії. Наколи Руський нарід в Галичині тягне ся з остатного, щоби бідним селянським дїтям дати спромогу учити ся в рідній школі і між жертводавцями на рідну школу знаходимо не лише урядників, сьвящеників і учителів, але і безліч селян і міщан, то прямо грїхом би було, єслиби Русини Американські не прийшли в поміч своїм братам. Думаємо, що кождому ясно, длячого віче в Пітсбурґу ухвалило візвати Русинів до складаня жертв на приватні українські ґімназії в Галичині. Грошї на ту цїль узбирані назве ся фондом імени бл. п. о. Николая Стефановича, щоби вшанувати память скромного, а притім великого патріота, котрий мав щире, необлудне, золоте серце, котрий нікому зла не бажав, а нарід Руський любив більше як пересїчний інтелїґент-Русин, будучи сам народовцем і народолюбцем в цїлім значіню тих слів.

Не вартає той зватись сьвідомим Русином, хто пожалує цента на фонд імени бл. п. о. Стефановича!

Підписаний Комітет просить отже всїх сьвідомих Русинів, щоби до нового року кождий зложив що найменче $1.00, а кожде братство Р. Н. Союза після своїх сил щоби зложило відповідну жертву.

Підписаний Комітет має надію, що в річницю смерти бл. п. о. Н. Стефановича збере ся фонд $2.000, а колиб Господь Бог позволив зібрати більше грошей, то надвижка буде служити до утвореня фонду на школи руські в Америці.

Сини і Доньки безталанної Руси-України! Збірайте на фонд при всяких нагодах і засилайте гроші враз з виказом до п. А. Бучака, виписавши чек або моні-ордер на імя: М. Porada.

Адрес до п. А. Бучака є такий:

Mr. A. Buczak,
1401 Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

Комітет:

о. М. Данилович, предсїдатель,
Т. Гут Кульчицкий, заступник,
М. Порада, касієр,
П. Феш, заступник,
А. Бучак, секретар,
Л. Баґрій, заступник.
о. Ол. Ротко, контрольор,
Іван Федан, контрольор.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америцї і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америцї на 12 місяцїв $2.00
до старого краю на 12 місяцїв ... $2.00
в Америцї на 6 місяцїв $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісї, пішлїть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

З West Pavlet, Vt.

„Примірний" душпастир.

Уже від 12 лїт почали у містї Вест Павлет, Вермонт поселювати ся Русини. З початку, як перші, замешкало тут декілька родин, майже усї з одного повіту, Лїско. За ними, поволи почали наїздити і другі, з инших повітів і так з часом призбирала ся цїла кольонія. Річ природна, що зі збільшенем числом поселенцїв давала відчувати ся що раз пекучійша потреба сьвященика: звичайно, хтось умер, тут знова треба когось охрестити, тамтого висповідати і т. п. І люди зійшли ся, порадили ся: лїпше для нас буде, як ми побудуємо собі церков, та запросимо свого сьвященика. Однак самі Русини з Вест Павлет на мітінґах, поговоривши декілька разів, переконали ся, що їх є за мало, щоб могли власними силами побудувати церков і удержати сьвященика. Але зараз в сусїдстві є друге місточко, Ґренвіл, Н. Й., де живе споре число Русінів. І ось з ними на спілку, злученими силами, порішено вибудувати церков в Ґренвіл. Народ кинув ся з одушевленем до дїла. Сипали ся обильні датки. Робітники, що важко мусїли працювати по 10 годин денно шуфлеюі заки заробили доляра, давали з охотою по 5, 10 і 25 долярів, щоби тільки діждати ся своєї церкви. І при помочи Божій поставили її і дістали свого сьвященика.

Сьвященик працював з людьми, довг затягнений поволи став зменчати ся. Однак недовго було сего газду. По короткім часї сьвященик відійшов, другого не прислано на його місце. Парохія лишила ся кілька місяців без сьвященика.

По нарадї, вислано депутацію до найблизшого нам сьвященика, о. Т. Двулїта, в Трой, Н. Й. Сей приїхав до нас на одну недїлю і опісля обіцяв приїздити кождої третої недїлї. По кількоразов[illegible]ті, видко подобало ся о. Двул[illegible] у нас, бо порішив лишити ся в нашій парохії стало.

І опять зажили ми мирно і спокійно майже цїлий рік. Люди ходять до церкви і з жадобою слухають проповідий сьвященика, а сей научає христіяньских чеснот.

Наше щасте по роцї однак скінчило ся. О. Двулїт, побувши трохи між нами, та розпізнавши ся з відносинами і обставинами, почав робити бизнес. Передовсїм став будувати гавзи на 40 родин. Не штука будувати, коли має ся гроші в кишени, але штука будувати без одного цента! А тої тяжкої штуки доконав о. Двулїт.

Ось послухайте.

Жив тут між нами бідний чоловічиско, жонатий, батько четверо дїтий. Слабовитий був, хорував від кількох років, і тому ніяке наше товариство не хотїло його приняти в члени. Бідака, хотячи однак доконечно забезпечити свою жінку і дрібні дїточки, заасекурував ся в анґлійськім товаристві і тягнув ся з послїдного, аби лиш заплатити асекурацію. Прочуваня його сповнили ся. Він умер, лишаючи вдову і четверо дрібних сиротят. По похоронї о. Двулїт сейчас пішов до помешканя вдови і тут казав собі віддати асекураційну полїсу, обіцюючи сколєктувати гроші. Вдова ждала терпеливо, о холодї і голодї, один, другий і третий місяць, та нї гроший, нї о. Двулїта. Пішла вона до свого душпастиря, та питає за гріши. О. Двулїт раз говорив, що не дістав ще відповиди від компанії, другий раз, що ще чогось там не стає, аж наконець сказав вдові, що ся асекурація нічо не вартає і для неї нема гроший. Вдова рвала на собі волосє з розпуки. Дарма. О. Двулїт порадив її, щоб вертала до краю і сам постарав ся о се, щоб вдова з дїтьми як найскорше знайшли ся на корабли. Вдова відїхала до краю, дїти по дорозї померли, а гроші за полїсу... се вже тайна о Двулїта, за яку він колись перед престолом Всевишнього буде здавати обрахунок.

Ось другий факт. В Вест Павлет живе вдова, Анна Фик, що дістала по своїм мужу, Грицю Фик з каси Р. Н. Союза, відділ 17, 1000 дол. посмертного. О. Двулїт так довго ходив і дурив вдову, що ся пожичила йому 700 долярів на його славні гавзи. Обіцяв її осьмий процент, золоті гори, обдер вдову з послїдного цента, і лишив на Боже змилуванє.

Таке саме зробив з другим чоловіком, калїкою без ноги. Рівнож обітницею великого проценту пожичив від него 125 долярів, забрав гроші і не сказав навіть „Спаспбіг!"

А низше підписаного взяв штукою. Почав з першу заходити мене зі всїх боків. Запитав, чи я не знаю когось такого в Вест Павлет, що схотїлиби купити льоти в Ґренвіл. Я йому відповів, що не знаю і тодї о. Двулїт почав мене до сего намавляти. Я на се осьвідчив рішучо, що ніяких льотів в Ґренвіл купувати не буду, але хочу купити вже готовий дім в Вест Павлет. Тодї о. Двулїт випитав ся мене, котрий саме дім і в котрім місци. Випитавши ся про все докладно, пішов його оглянути і вернувши назад, запитав мене, кілько думаю за нього заплатити. Я відповів, що яких 1.200 долярів. На се о Двулїт почав з мене сьміяти ся, і сказав: „як ти даш за той ґавз тілько гроший, то ти дурний; я його куплю для тебе за 1000 долярів". Я згодив ся на се. Тодї о. Двулїт каже: „Добре, я для тебе се зроблю, але слухай мене, бо я лїпше знаю ходити коло бизнесів, як ти; я на се є учений і ходив до школи. Ти дай менї зараз „нот" на 500 дол., бо коли згоджу гавз, то мушу зараз дати половину цїни, а потому покличу тебе, і ти вже сам заплатиш решту". Я дав охотно нашому душпастиреви жаданий „нот" на 500 дол. з тим жаданем, щоб о. Двулїт не вибирав гроший скорше з банку, доки не купить дому. На се о. Двулїт ще виганьбив мене: „що, ти боїш ся повірити сьвященикови тих дурних кілька долярів! Невже думаєш, що сьвященик хоче тебе ошукати!?" І я повірив. Тимчасом о. Двулїт вийшовши від мене простїсенько пішов до банку і витягнув моїх 500 долярів.

Якось по тижневи запитав я о. Двулїта, чи може витягнув мої гроші з банку, на що він відповів, що гроший зовсїм не витягав, бо якось не може стрінути ся з властителем гавзу. А коли лишень залагодить справу, сейчас повідомить мене про се.

І я ждав терпеливо, віруючи в слова свого душпастиря, хоч час минав, і о. Двулїт якось не повідомляв мене. Аж якось прийшло ся менї віднести до банку кілька призбираних долярів. Тут менї говорять, що того самого дня, коли я виставив „нот" о. Двулїтови, сей вибрав усї гроші.

Я поспішив сейчас до о. Двулїта, та запитав його, яким правом він витягнув з банку мої гроші, коли не купив для мене обіцяного дому. На се о. Двулїт: „менї конечно було гроший, бо я тут будую гавзи і не мав чим заплатити контрактора. Але ти не бій ся, я тобі всї гроші верну на другий тиждень, та заплачу процент."

Перейшов один тиждень, другий, минув місяць, два, минуло і пів року, а наш душпастир про віддачу гроший анї не думав. Я ходив до нього майже що тижня, упоминав ся, просив, благав, грозив — все даром. І я порішив наконець віддати справу судови. Почувши про се наш „примірний" душпастир драпнув до Канади, зіставляючи свою жінку у нас на людське і Боже змилуванє. А сам ходить тепер по Канадї, та о скільки зачуваю, перебуває головно в Купер Кліф, Онтаріо.

Написав я про дїла отсего „примірного" душпастиря головно тому, аби перестеречи наших Русинів перед ним, щоб комусь не стало ся щось подібного, як тут, у нас. Се не є чоловік, але гірше вовка з лїса. Всї наші гроші, до послїдного цента попропадали, бо коли о. Двулїт втік відси, то контрактор забрав усе, а людий, що прийшли упоминати ся за свої гроші післав шукати за своїм душпастирем. І тепер люди, вдови і сироти плачуть крівавими сльовами за тими гірко запрацьованими центами, що повициганював від них о. Двулїт.

Максим Ясїнь,
Box 45. West Pawlet, Vt.

Віче в Клївелянд, Огайо.

Заповіджене віче відбуло ся як не мож лїпше, хоть людий було не богато, що можна завдячити о. Боярчукови, що, не знати з якої причини, не хотів, щоби віче відбуло ся; іменно о. Б. тої самої недїлї притримав людий до пізна в церкві і заразом назначив парохіяльний мітінґ. Се все зробив лиш в тім намірі, щоб віче розбити. Мимо того однак все таки віче відбуло ся. Відкрив його короткою промовою п. Йосиф Семчишин, вказуючи на цїль віча, та покликуючи на предсїдателя п. Я. Кульчицького, на місто-предсїдателя п. Льва Кушнїра, а на секретарів Льва Кульчицкого і К. Баґрія.

Перший промовив п. Кушнїр, висказуючи жаль, що в так важній справі явило ся так мало людий.

Відтак промовив п. Йос. Сеньчина; він в своїй красноріч[е]вій бесїдї змалював акт з 12. цьвітня, згадав про ті всї безправства і кривди руського народу під вшехпольською кормигою в „Галилеї", говорив про ту кров і трупи, яка лила ся і льлє ся через ляхів у нашій вітчинї. І тому то дорогий нам Мирослав, бо відчув більше як другі ту неволю, і відповів терором на терор, відплатив кровію за кров. Відтак візвав бесїдник зібраних до єдности, до читаня книжок і ґазет, а зібрані надгородили його гучними оплесками.

По нїм забрав слово о. Боярчук. Згадав про колишнїх а теперішних „Гайдамаків", пояснив, що вони вибрали зле средство до доброї цїли „бо хотять відлучити церкву від держави і т. д."; підчас тої бесїди зачало на галї між зібраними шуміти. Многі з бесїди не були вдоволені, а навіть обурені, і переривали о. Боярчукови так, що в кінци бесїдник мусїв закінчити.*)

Забирали ще голос п. Галущак, Баґрій і І. Сеньчина, котрий то послїдний бесїдник зробив докір сьвященикови, що не інтересує ся читальнею, і не дбає про просьвіту парохії, як то є по инших плейзах, і як то роблять инші сьвященики. Бесїдник згадав про покійного о. Стефановича, виказав його заслуги, його роботу для свого народу за морем і візвав присутних до складаня жертв на фонд ім. покійного о. Стефановича. На сю цїль зібрано $17.00. На вічу зібрано пару сот підписів за визволенем М. Січинського та напятновано острими словами поведенє о. Боярчука, який послїдними часами з церковної проповідницї підбурює народ проти нашої орґанізацї, Р. Н. Союза. По відсьпіваню „Не пора", „Ще не вмерла", і „Ми Гайдамаки", нарід з одушевленем розійшов ся домів.

Я. Кульчицький,
Ів. Сеньчина,
М. Лавук.

*) Отсе поведенє „невдоволених вічевиків" хиба не дуже культурне. Бесїду, яка слухачам не по нутру, культурві слухачі не переривають криками і шумом, але спокійно вислухують до кінця. А тодї доперва, коли бесїдник скінчить, зголошують ся до слова, і в чемний, приличний спосіб збивають його вводи. Кричать і не дають говорити бесїдникови лиш люди, яких делїкатно називають некультурними. А вже хиба найменче лицює чванити ся таким поведенем. — Пр. Ред.

Сердечна просьба.

Братство сьв. Ап. Петра і Павла, відділ 61 Р. Н. Союза, отсею дорогою засилає сердечну мольбу-просьбу до усїх милосердних сердець, до усїх членів і відділів Р. Н. Союза. Член сего братства, Іван Крамар, від трьох лїт лежить, зложений на постелю неумолимою недугою. Жінка і шестеро дрібних дїточок, з яких найстарше числить ледви 9 лїт, примирають голодом, бо помочи нї відки. Братство від кількох лїт щиро опікувало ся нещасними, тягнуло ся з послїдного, ратуючи брата. Але тепер вже не сила. Нещастя звалили ся одно за другим, люди потратили роботу, ощадности, і тяжко приходить ся їм для себе самих придбати кусник хлїба. Але прецїнь руська родина велика, а руські серця милосерні! Вони не дадуть загинути нещасній сїмї: батькови, матери та шестеро дїточкам! Члени Союза не позволять їм вмерти з голоду! Сеж їх брат, їх кров і кість. І тому уряд відділу 61-го просить передовсїм усїх членів славного нашого Р. Н. Союза: Скиньте ся на слїдуючім мітінґу, кождий хотьби тільки по одному центови! Ухвалїть малесеньку запомогу зі своєї братської каси для нещасних! І відженете марево голоду і страшної нужди від хати нещасливців на якийсь час. А мольби безпомічних, бідненьких дїточок полинуть перед престол Всевишнього, молячи Його за своїми добродїями....

Всї ласкаві жертви для родини Івана Крамара просить ся слати на адрес братства: Andrew Chingely, Box 222, Dunlo, Pa.

Ів. Михалик, предс.
А. Шеремета, кас.
А. Чінґелї, секр.

Нюйорскі Бюра праці.

Право, якому підлягають бюра праці, зістало ухвалене леґіслятурою перед 7. роками; його розширювано всілякими додатками майже що року, а надзір над належитим його виновлюванням повірено комісареви Robinson-ови і вибраним ним інспекторам. Головним товчком запровадження надзору над бюрами праці були відносини, пануючі у тих бюрах, передовсім неморальність і здирство, як се було, приміром, в своїм часі в бюрі одного знаного між Русинами жида, котрого сини ще і нині роблять добрий бизнес між Славянами, а спеціяльно між Русинами. Головною задачею права, контролюючого бюра праці, є охорона бідних людий, як також охорона і хлїбодавців перед визиском зі сторони таких бюр. Перед кількома роками було принятим звичаєм у бюрах праці, не звертати гроший, зложених робітником за порадженє роботи, якої він не дістав; в теперішнім часї сї відносини змінили ся в тім напрямі, бо судячи з рапорту минувшого року, звернено около $4000 робітникам, котрі зложили оплату на рахунок отримання роботи, а сеї роботи не дістали. Кождий аґент, що приймає гроші від зголошуючого ся о працю, або від хлїбодавця, мусить видати посьвідку на зложену суму; на кождій посьвідці з противної сторони знаходить ся витяг з дотичного права, в тім язиці, яким клієнт говорить. Коли аґент не постарає ся о робо- аґент не постарає ся о приречену роботу, на жадане, мусить звернути робітникови зложену квоту, в противнім разі, по внесеню скарги, устно або письменно, комісар переправаджує слїдство і карає аґента, а гроші звертає пошкодованому. В остатнім роцї перепроваджено два тисячі таких зажалень; се число булоб, здає ся о много більше, колиб пошкодовані були більш осьвічені, та знали, куди справу віддати.

Пригадую собі справу одного Русина, який перебував вже довший час в Америці; за отриману роботу від аґента з 4. улиці, з винагородою $30 в місяць, він заплатив аґентови 4 долари, коли право прислугувало аґентови жадати лишень 3 долярі; я взяв справу в свої руки і хотів постарати ся о укаранє несумлїнного аґента. Але Русин-Русином! Дізнавши ся, що я задумую з аґентом зробити, він пішов сам під подану мною адресу, та вправдї гроші дістав назад, але ошуст-аґент, як провадив, так і дальше провадить свій інтерес, отримавши лиш нагану від комісаря.

З справоздання пана Робінзона виходить, що пересічно на кожде бюро праці припадало три скарги; суть однак бюра праці, котрі провадили свій інтерес солідно. Застій в промислї дав ся в знаки також бюрам праці сього року, бо майже всї аґенції, в числї 480, доносять, що інтерес зменшив ся сього року о 25 процент. Много аґенцій позамикало свої канцелярії з браку зиску, а много тримають отворені лиш в надії, що відносини поліпшать ся.

В містї Ню Йорку дає ся відчувати брак доброї домової служби. Так само, як і в других містах Сп. Держав і Канади. Декотрі аґенції займались спроваджуванєм чорних дївчат з полудня до домової служби та не знаючи належитно настрою чорних, які не дуже радо хотять працювати і мешкати в тім самім домі з хлїбодавцем, та підчинити ся домовим правилам чесної родини, замкнули свої офіси зі стратою. Пригадую собі, коли раз до одного аґента в Балтімор прийшла чорна, молода женщина і з плачем просила о яку будь працю. В сей час була одна Американка в тім офісї, яка шукала чорної слуги; вона дуже врадувала ся, що буде мала добру і сталу слугу на якийсь час, і з радостию звернула ся до бідачки, кажучи: „Я вас анґажую до домової роботи за 25 дол. місячно, але наперед кажу, що я хочу, щоб ви провадили дім чисто, вставали рано о 6. годині, до ліжка йшли о 10. вечір, спали завсїгди в дома, а вільний вихід можете мати раз на тиждень." Помимо того, що чорна була без цента при души, відповіла без намислу: „Як я виджу, то ви мене не хочете: приймїть собі коня до такої роботи."

Досить дивно, що аґенції занимаючі ся достарчуванєм помічників канцелярійних (початкуючих) за тижневу платню від 6—8 долярів, суть переповнені шукаючими, коли аґенції, достарчуючі домову службу до первородних домів з платнею 25 до 35 долярів місячно, сьвітять пустками. Помічники канцелярійні охотно дають аґентам за отримання працю цїлу перпіо-тижневу платню, коли домова служба нїчого не потребує і не платить за отриманє місць. В остатнім часї вийшла в ужите установа в Чікаґо, що домову службу поставлено на стопу робітників канцелярійних, то єсть платять домовій службі після годин денної працї а по скінченю працї, слуга спокійно вертає до свого дому. Подібний зворот в тім напрямі почав ся і в Ню Йорку. Платня домової служби піднесла сього року о яких 10 процент для дївчат чужих народностий, а о 15 процент для слуг говорячих по анґлійськи.

Коли хлїбодавця жадає слуги без жадних сьвідоцтв, аґент за поведенє даного робітника не відповідає; коли противно, хлїбодавця жадає слуги з референціями, тї референції мусять бути видані остатним хлїбодавцем, а не писані, як се часом трафляє ся, самим аґентом; всї референції підлягають контролї комісаря і коли покаже ся, що аґент сам написав якусь референцію, то він сейчас тратить право на провадженє бюра працї. Дальше, коли аґент дасть слугу з фікцийними сьвідоцтвами, він відповідає за слугу, коли вона (він) покажуть ся нечесними.

Маркет на нефахових робітників в минувшім роцї був дуже слабий; давав ся чути брак робітників на фармах, а вина сего лежить в самих фармерах, котрі нерадо платять належиту винагороду за працю при землї, та довгі години працї, а також наймають робітників тільки на певний сезон.

Много робітників висилають за контрактом; кождий такий робітник мусить отримати контракт в язицї, яким він володїє, а в котрім то контрактї мусять бути подане імя і назвиско контрактора, рід працї, час, висота платнї, місце, в якім є дана робота, кошта подорожи і хто їх платить, як також аґент мусить сказати, чи в даним місци є страйк, чи нї. Коли аґент вишле людий там, де немає роботи, він буде змушений звернути висланим людям кошта подорожи. В разї мильної інформації, аґент тратить право провадження бюра працї.

Відчуває ся великий брак федерального бюра працї, котре велик користи принеслоб для робітничої кляси, як рівнож далоб тій клясї охорону перед визиском деяких хлїбодавців. Мінїстерство торговлї і працї заложило одно таке бюро в Новім Йорку, та задумувало розширити його по других стейтах ще минувшого року, але, здаєсь, справа заснула; сеж держава капіталїстична, а не робітнича. Капіталїсти мають таке своє бюро, що було до недавна інституцією філянтропійною; та сего року перемінено його в корпорацію, говорячи, що дефіцит змусив до сего. Цікаво знати, скільки Ракефелер та єму подібні дають річно на утриманє сеї „філянтропійної" інституції, званої „The National Employment Exchange" котра зголошуючим ся по роботу каже добре платити за свій труд, зовсїм так само, як і всякі другі приватні бюра.

Надзір над тими бюрами єсть більше як потрібний, коли кинемо оком на рапорт, зіставлений за минувший рік, т. є. від 1. мая 1910 до 1. мая 1911. — За сей протяг часу внесено висше 2000 скарг на 480 аґенцій, які залагодив комісар, 16 скарг полагоджено в кримінальнім суді, з чого 3 відрочено, 7 засуджено до кримінилу, а 6 справ не скінчено; 14 просьб о концесії на бюра працї відкинено; комісареви предложено 2715 виказів що до висланих людей за контрактом і затверджено 95.400 контрактів театральної служби.

А. Вала.

Порадив.

1-ший прохожий: — Перепрашаю, чи не знаєте, де міґбим дати острічи собі волосє?

2-ший прохожий: — Алеж природно, що знаю: дайте собі обстригти волосє на голові!

Небесні виборці.

Ніч. Цїла вселенна спочиває.

Поволи походжає по раю сьвятий Петро, подавнований ключами, відмовляє вечірні молитви. І вже був коло „ослаби, остави" — аж слухає, а на землї якийсь рух, якась метушня незвичайна. Став і задумав ся. „Що-би то було? Страйк рільний на Поділю, нї, ще завчасу, ще нема жнив. На університетї у Львові спокій, ще процес за лишень тамтого року не скінчив ся. Що-ж то є?" І поплентав ся старий придверник небесний до свої комнатки, та зачав шукати в ґазетах, чи не стало ся щось незвичайне на землї. Нараз зірвав ся на рівні ноги.. Найшов причину тої метушнї. „А, Господи Боже, поможи як се витримати, додай менї сили, щоби я тут порядок удержав". Збудив ангела і післав до сьвятого Юра.

Мигом полетів ангел до небесного полководця. „Вставай, каже, сьвятий Петро кличе".

— „Ов, щось недобре, коли сьвятий Петро ще не спить, — подумав сьв. Юр. Убрав на себе шолом і панцир і побіг за ангелом.

Прибігає до сьв. Петра, а той щось в календари числить... „від тринайцятого до девятнайцятого — 6 днів... гм. Ага! Ти вже є, сьв. Юро? Що в небі чувати?"

— „Спокій, всьо спочиває".

— „Всї дома?"

— „Всї".

— „А знаєш ти, що на землї тепер буде"? — питає сьв. Петро.

— „На землї? А що-ж би?" — каже сьв. Юр.

— „Вибори! Вибо-о-о-ри в Галичині!" — майже з плачем і перестрахом крикнув сьв. Петро.

— „Ов, кепсько! Буде знов клопіт, знов зачнуть з неба мерцї на вибори тїкати" — подумав сьв. Юр.

Настала мовчанка. Оба сьвяті задумались, бо й було над чим. Галицькі вибори, се не що-будь. І в раю з ними клопіт.

— „Слухай! — каже сьвятий Петро. — Від нинї не вільно нікому з раю виходити. Ворота мають бути на всї замки замкнені. При воротах постав на сторожи своїх певних людий. Над тими, що тут прийшли з Галичини, розтягнути треба як найпильнїйший нагляд, щоби анї оден не втїк на вибори, бо знов опісля будуть ґазети кричати, що вмерлї голосували. Не вільно позволити на ніякі збори...

Ще довго у ніч радили оба сьвятцї.

На другий день рано счинив ся в раю, в галицькім кутї незвичайний рух. Скрізь вештали ся ангели-сторожі порядку, оглядали замки при воротах і замикали всї входи і виходи. Жителї раю глядїли здивовано на тоту роботу. „Що то має бути?" — питали одні другим, та відповісти ніхто не вмів. Ангели мовчали, анї словечком не згадали про вибори, так сьвятий Петро наказав.

Ангели мовчали, та прийшов якийсь „сьвіжий" з Землї. Всї кинули ся до него: „Що там чувати?" Той оглянув ся на всї боки, чи не підслухує який ангел, і каже шепотом: „Вибори розписані! Мене післала польська Рада Народова сюди на аґітацію. Біда коло нас, помагайте!" Тут смикнув його за рукав сусїд, бо ангел зближав ся. Почали нїби розходити ся, і шепоче оден другому: „У ночи збори за запрошенями, під Гайдамацьким Мостом, прийдїть". Поки ангел зближив ся, вони вже розійшли ся.

Тої-ж ночи відбули ся в як найбільшій тайнї передвиборчі збори за запрошенями, у раю. Промовляв той „сьвіжий". Так і так, каже, радикали і соціялісти напирають, що аж страх. „Рада Народова" в розпуцї. „Іди, кажуть до мене, приведи виборців з раю, бо без них тут нїчого не вдїємо. Пропадемо!" Бачите, отже, що мусите йти. Вже всьо готове. Леґітимації готові, картки до голосовання вже з вибитими печатками чекають на вас. Кождий, хто умер в послїдних двайцяти лїтах, має обовязок явити ся до виборів. Я скінчив".

Уже мали збори ухвалити відповідну резолюцію, аж тут нагло десь з кута відзиває ся якийсь голос: „А я таки не пійду, і тобі кажу, Васпію, не йди". — Всї кинули ся в той кут. „Як то не підеш!? Мусиш! Всї йдемо!"

— „Таки не піду" — відповідає уперто український мужик. „Або я що, аби я і по смерти спокою не мав? То шахрайство! На землї не далисьте менї голосувати на „мого", а на „ваполю" то і з раю до голосовання гоните? Не піду!"

„То мурґа, — процідив крізь зуби висланник Ради Народової, — варта би його провчити"! — Та в тій-же хвилї розлетїли ся виборці, бо надійшла нічна патруля ангельська.

— „Біда буде, сьвятий Петре, каже рано сьв. Юр. Я щось додумую ся, що наші галицькі вже і збори мали. Підуть на вибори".

— „Ворота позамикані?" — питає сьв. Петро.

— „Позамикані".

— „Сторожа стоїть?"

— „Стоїть".

— „Но, то як підуть?"

— „Ой, сьвятий Петре! Хибаж ти, угоднику божий, не знаєш, що „влада" з Галичини хоче мати з нами спілку? На вибори беруть наших небіщиків, а по виборах відсилають нам їх ще з причинком. По виборах усе маємо кількох сьвіжих, що там зле голосували. Підуть нанї на вибори, ой, бігме і то всї підуть".

Зажурили ся оба. А Галичани лиш переморгують ся і вечера ждуть.

Ще досьвіта, а галицькі виборцї-небіщики вже були в дорозї на землю. Ішли всї, хоч деякі нерадо, щоби сповнити той тяжкий, трикратний горожанський обовязок. Що-ж, як мус, то мус. Чей якось переблагають опісля сьв. Петра. Він зрозуміє, що приказ з Галичини мусить бути сповнений, а то якби який небіщик не послухав і не пішов, от тодї дала би ся йому „власть" в знаки! Умер, а комина не направив, пса не привязав, таблички з нумером на хатї не прибив... Тай як не слухати? — думали небесні виборцї.

Сьвятий Петро і сьвятий Юр лиш руки заломили. „І куди вони вийшли?" — майже плакав сьвятий Петро, а Юр лиш подумав: „Нам всїм їти би до Галичини учити ся чудеса творити, де-де, там майстри!"

Минуло кілька днів, відбули ся вже і поновні і тїснїйші вибори. Поволеньки одинцем почали сходити ся небесні виборцї. При воротах стояв сам сьвятий Петро і грізно питав кождого:

— „Ти звідки?"

— „З виборів, угоднику божий, з виборів, — смирно відповідав виборець. — Був приказ іти, бо Гломбіньский був загрожений, а якже, сильно загрожений, я сїм разів раз по раз мусїв голосувати. Прости, даруй, придвернику божий, я мусїв іти, був приказ".

І так стогнав кождий небесний виборець, хиба лишень з тою зміною, що оден голосував три рази, а инший аж девять, залежно від того в якім окрузї і на котрого кандидата. — Сьвятий Петро слухав спокійно, грізно брови моршив і спсав кари на всї боки.

Уже хотїв ворота замикати, аж дивить ся, суне цїла ватага виборців. „Ох покараю, люто покараю", — подумав ключник небесний.

— „Ви звідки?" — гримнув суворо.

— „З виборів" — відповідає цїла громада.

— „Ага, з виборів, пожди оден з другим. Дам я вам вибори, будете ви менї з раю на вибори втїкати! — грозив сьвятий.

— Нї, сьвятий придвернику і угоднику божий, відзиває ся оден з громади, де-ж ми з раю втїкали, коли ми ще нїколи в раю не були. Ми тепер що лиш вийшли з Дрогобича".

— „Звідки?"

— „З Дрогобича, з Дрогобича, сьвятий угоднику" — відповідає громада.

— „Гм... З Дрогобича..."

Похнюпив ся сьв. Петро. „Чи там води не мають, що кров так цїдять?" — подумав. Нараз обернув ся і крикнув: — „Місце зробити для дрогобицьких виборців коло Стасюка і Каганця!" — і впустив громаду до раю.

А сьвятий Юр, що стояв на боцї, звернув ся до сьв. Петра і каже: „Бачиш, отче, ось і причинок! Віддали нам наших небесних виборців, та ще й з яким процентом!!

Дмитро Вітовський.

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на декларації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненем слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації пером знак хреста, умíючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз" — приниманє членів до 45 літ житя.
Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.
В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.
Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 1886 КВІТ $160·00
на сто шістьдесять долярів, котрі місцевий Уряд отримав як посмертну запомогу по Льві Воронка з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Джерзи Сіти, Н. Дж. 29. лип. 1911.
Сьвідки:
Василь Костецький,
Андрей Шостак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 70.
Ст. Милянович, предс.
Антін Онисик, секр.

No. 1922 RECEIPT $780·00
for seven hundred eighty Dollars received by Guardian of the Estate of late K. S. Whiteman Jr. as death benefit (Orphants Fond) of John Drozd from The Little Russian National Union of America.
Ramey, Pa. date August 1. 1911.
H. S. Whiteman Jr.
Guardian.
Wittnesses:
W. L. McJunkin.
John A. Duke.
The Local Branch of The Little Russian National Union of America, No. 58.
Вас. Копильчак, предс.
Йосиф Ялечко, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Усіх Вп. п. місцевих секретарів
відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошеня в справі мітінґів призначені до друку в рубриці „Рух в відділах Р. Н. Союза" присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнійше в понеділок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописи. Усі оголошеня, які прийдуть до редакції пізнійше як в понеділок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

ПІТСБУРҐ, ПА. Тов. „Запорожська Січ", від. 171. подає до відомости своїм місцевим і позамісцевим членам, що річний мітінґ відбуде ся 13-го серпня с. р. На сей мітінґ кождий член безусловно мусить явити ся, бо суть важні справи до полагодженя. Котрий член не явить ся, буде караний. Принимаємо нових членів без вступного. — Дмитро Сірий, предс., Григорій Варунок, секр.

МАНЧЕСТЕР, Н. Г. від. 178, подає до загальної відомости, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 20. серпня с. р. в О. Дубчака, 100 Concord str. На сей мітінґ має явити ся кождий член під карою 50 ц., а урядник $1.00. Рівнож запрошує ся нових кандидатів на членів Р. Нар. Союза. Адреса секретаря: Harry Boluch, 105. Amherst str., Manchester, N. H. — Яр. Болюх, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Запор. Січ", від. 117, повідомляє усїх своїх членів, що місячний мітінґ відбуде ся дня 12-го с. м., в гали під ч. 134 E. 7-ма улиця. Адреса секр. тов. звучить: John Bilobram, 51 Morris str., Jersey City, N. J. — Ів. Білобрам, секр.

БЕРВІК, ПА. Братство сьв. о. Николая, від. 153, подає до відома усїх своїх членів, що на мітінґу, відбувшім ся дня 16. липня с. р., вибрано, на місце виїхавших з нашої місцевости, отсих двох урядників: Іван Дубіль, предс.; Андр. Баланда, кас. Позаміцевих членів просить ся вирівнати всї залеглости, бо хто до двох місяців не сплатить своїх довгів, зістане виключений з Братства. Голоситись на адресу секретаря: Т. Бекесевич, Box 583, Berwick, Pa.

НЮ ЙОРК, Н. Й. „Тов. Ткачениця", від 144 подає до відома, що дня 12 с. м. відбуде ся мітінґ; кождий член має явити ся точно о 7½ годині вечером в гали Тов. Е. 7. ул., бо суть важні справи; рівнож на сім мітінґу кождий член має вирівнати свої залеглости. Неявивший ся член заплатить 50ц., а урядник $1.00 кари. — Адреса секретаря звучить: Adam Zubrycky 223. E. Houston Str. New York City, N. Y. — Уряд Товариства.

ЮНҐСТАВН, О. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 218 повідомляє всїх своїх членів, що дня 13-го серпня с. р. відбуде ся мітінґ в справі виладженя протесту на Річне Засіданє Головного Уряду Рус. Народного Союза. Взиває ся отсим п. предсідателя братства, аби безусловно явив ся на сей мітінґ, бо інакше підпаде карі після статута. Члени неявившi ся і невирівнавші своїх довгів зістануть виключені з Братства і Р. Н. Союза. — Е. Переговський, заст. секр.

ВІЧЕ

в справі фонду бл. п. о. Николая Стефановича
відбуде ся в галі церковній
в Carnegie, Pa.
в неділю, дня 13. серпня с. р. о годині 5-ій по полудни.

Всїх щирих Русинів і Русинок до як найчисленнійшої участи запрошує сердечно

Комітет.

ПРИЇЗД ВЛАДИКИ ДО ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Подає ся до відома загалу, що церков сьв. Володимира в Елизабет, Н. Дж. буде обходити 20-го серпня, т. є. в неділю, о год. 10-ій перед полуднем, величаве торжество сполучене з Архієрейською Службою Божою; се буде посьвячене цвинтаря і креста. В сім торжестві возьме участь наш Преосьвященний Владика, С. С. Ортинський, доокрестне сьвященство і сусїдні брацтва.

Просить ся проте всїх Русинів, проживаючих так в Елизабет, Н. Дж., як і цілій околиці, щоби ласкаво взяли участь в сім торжестві, та своєю присутностию причинились до звеличаня сего так радісного для нас сьвята.

За комітет:
о. Мих. Лисяк,
Емілїян Мамчак,
Василь Левчик,
Юрко Шевчук.

Борис Грінченко.

Сам собі пан.

Оповідання.

(Конець).

Пішов, ходжу по городу та читаю по тих стовпах, де здорові ґазети наліплюють з оттакелезними літерами — шукаю, чи нема де тіятру. Так усе або вчора був, або завтра буде, а сьогодня нема. От мені не щастить! Ходжу від стовпа до стовпа як дурний... Коли таки натрапив на своє. Хоч воно й не тіятр, та таки щось на нього скидаєть ся: „у салі дворянського собранія концерт".

Одміна його зна, думаю собі, що воно за концерт! Одначе, прочитавши ґазету, бачу, що там грають і сьпівають, — ну, то можна й слухати.

А почому-ж там платять? Є місця по пів карбованця і по карбованцю й по два. Ото вже саме панські, як по два.

А де се воно є? Написано: „в салі дворянського собранія". Се-ж мабуть там, де пани-дворяни збирають ся... то я-ж знаю, бо колись туди сам до приводителя дворянського доступав ся за громадською справою. Чого-ж мені ще й шукати? Ото й моє — де пани, там і я.

Ну, поки ще рано, то вернув ся на кватирю до знайомого чоловіка, дещо розпитав ся, куди та як у тому собранії йти та, діждавши ся того вечора, й простую туди. Підходжу до великого того дому, — от, що, знаєте, позад собору, аж там уже перед дверима народу-народу — тиск! Раз-у-раз тії хвалітони (фаєтони) під'їздять та все туди, та все туди! Се-ж буде тіснота така, що й кишне протиснеш.

Ну, думаю, голубе, держись цупко, бо тут, гляди, ще дужче захихорить, як на машині в першій клясі! Та так сьміливо слідком за одним паном у ті-ж двері.

Тільки вступив, коли якесь лакейське опудало зараз мене за руку хап!

— Ти чого сюди?

— Не хапай, — кажу, — не поспішайсь! — та одвів його руку та й подав ся собі.

Іду далі так, як мені сказано, коли справді сидить за столом якась панночка і білети продає. Підійшов і собі.

— Дозвольте мені, коли ваша ласка, білета!

— Нєту, — каже, — всі попродала, тільки в первих рядах єсть.

— Отого-ж мені й треба — першого ряду, — давайте його мені.

— Два рублі, — каже.

— Дарма, — відказую, — давайте! — та й подаю їй два карбованці.

Взяла гроші й дала білета.

Там пани ще роздягають ся, ну, а я собі був у чумарчині, то так просто й пішов у ту салю, — не питав ся й куди, бо мені вже розказано, де повертати.

Як увійшов, то тут уже — не буду брехати — таки стало мені дуже моторошно.

Хата така здорова, як клуня, та де! ще більша!... Та вся блищить, — ну не зистино ще дужче, як у церкві!.. А повнісінько стільців наставляно... народ вештаєть ся, та все пани та пані, — які сидять, які ходять... З роду-віку не бачив такого, — як би не намірив ся йти, то мабуть би вернув ся, а то що дуже вже затяв ся...

Держись цупко! — знов кажу собі та все посуваю ся помалу проміж панами та проміж стільцями, до свого першого ряду цілячи... Та ще ті пані з довгими хвостами, — ну її же ти Богови моєму, — одній так у той волок уплутав ся, як парубок у гарбузиння, — мало не впав... Щось мені за се й сказано, та не розібрав... Дивлють ся на мене всі та дивують ся, одначе пускають... Помалу протюпав я до того першого ряду, знайшов свій самий нумер та й сів. Біля мене нікого нема, — тільки геть-геть двоє якихсь так, як і я, у першому ряді сидять.

Сиджу, мовчу й не озираю ся. Дивлю ся на ті здоровенні портрети, що по стінах, та на той хортоплян (фортепян), що грають на ньому... А позад мене усе шамотають ся пани, усе шамотають ся, і вже чую, що щось мабуть про мене гомонять та на мене показують. А се, бачу, один наближаєть ся до першого ряду, крутнув ся разів зо два та й став коло мене.

— Мужичок, — каже, — ти не туди попав.

— Ні, туди, — ось у мене й білєт є, — відказую, а сам собі думаю: точнісінько, як і на машині.

— То що, що білєт, — каже, — то дарма, а можна тут сидіти тільки тому, хто в панській одежі, а в мужичій — ні.

—Хиба, — доводжу, — одежа слухає? Адже люди.

— Та люди — люди, та тільки не в такій одежі. Се дворянське собраніє, так мужикам не годить ся.

Дошкулив він мене. Стрівай-же, — думаю, — загну й я тобі карлючку. Та й питаю:

— А хиба, — кажу, — пани тут щось погане робити-муть, що не можна й дивитись на нього?

А він собі круть та й побіг від мене, нічого не сказавши. Біжи!

Коли трохи згодом тупотить знову щось до мене, — здаєть ся, той лакей, що одежу з панів знимав. Прийшов:

— Мужичок, уставай, іди!

— Чого? — питаю.

— Нелзя, тут только господам можна, панам.

— Хто заплатив за білет, той тут-і пан, — відказую. — Я заплатив, то й сидіти-му.

— Іди, бо виведуть!

— Побачимо, — кажу. — Ви лучше йдіть до свого діла, — чого до мене причепились, як шевська смола?

Побіг і сей тим слідом. Може вже й годі, і покинуть? — думаю собі.

Отже не покинули! Бачу, суне до мене отой хватальний, що по базару ходить та перекупок ганяє, аж засапавсь, аж стільці валя, — так поспішаєть ся. Прибіг та як запищить:

— Вон отсюда!

— Ваше благородіє, — кажу, — ви па мене не кричіть, бо я гроші віддав так, як і пани.

— Взять його!

Тут де не взялись отой самий лакейчук та поліцейський. Ухопили мене та й ведуть. Іду, не опиняю ся, бо бачу, що вже не поможеть ся.

Ну, й сором же було проміж того панського натовпу йти! А вони, гемонські, ще й сьміють ся!..

Коли се якісь паничі назустріч:

— За що ви його ведете? Він же має білет.

— Не ваше діло, — не мішайтесь у поліцейські діла! — загарчав хватальний.

Вивели мене в сіни, каже хватальний до салдата:

— Забери його в поліцію, — хай переночує, а завтра я йому по своєму розкажу, як у концерти ходити. Еч, хамлюга, ще й у перший ряд!

Повів мене салдат.

Ідемо вулицею, — темно вже на дворі, ліхтарні скрізь посьвітили ся. Пройшли трохи мовчки.

— А куди-ж отсе ми йдемо? — питаю ся.

— Хиба не чув? — відказує. — У поліцію йдемо.

А бодай би ти пішов кругом сьвіта! — думаю собі, а сам питаю:

— Так хиба се ви й справді в поліцію мене ведете?

— А веду.

— А на що?

— Бо звелено.

— А що-ж у поліції буде?

— Закину тебе в темну, то переночуєш. Хиба не чув?

— Чув, — кажу. — А як переночую, то що буде?

— А тоді надзиратель буде тобі розказувати по своєму.

— Що-ж то воно: по своєму? — питаю.

— Хиба не знаєш?

— Не знаю.

— Ну, то завтра твоя морда знати-ме.

Як почув я те, то так мені мов окропом хто в обличе линув, а далі й дух перебило. З роду мене не бито, — хиба коли мати, як пустував малим, сторч ганчіркою вдарила. Се вскочив по самі вуха!

Ще помовчали. Тоді я й кажу:

— А що як би я зараз отсе від вас втік?

— Який швидкий! — відказує. Помалу, бо попа звалиш.

— Ну, а як би таки втік? — знову я намагаюсь.

— То я-б тебе наздогнав і морду набив.

А щоб ти і в старцях щастя не мав за таке слово! — думаю та й знов у мене серце огнем узялось. Та треба терпіти, щоб не було гірше. А він на мене скоса позирає та:

— Не оставайсь, не оставайсь позаду, — іди лиш попереду!

— Та я — кажу, — й не зостаюсь, а я так собі думаю: що як би я вам карбованця в кишеню вкинув?

— То тобі-б, наздогнавши, морди не бив, а тільки-б узяв за шияку та таки й потяг би в поліцію.

— А як би два карбованці, то може-б вам важко було бігти?

— Ні, не дуже... Ти богач, білєти в першому ряді купуєш.

— Отож, що багато витратив ся, — кажу. — Ну, а як два з половиною, то вже мабуть заважуть, мабуть не підбіжете?

— Хто його знає... А що-ж я надзирателеви казати-му?

— Скажете, що втік по темному, а ви зачепились, упали та й не наздогнали.

— Хто його знає... Давай три, то може й важко буде.

Виняв я три карбованці та й укинув йому в руку.

А ми дійшли саме до темнійшої вулички. Я метнув ся туди, — біжу, аж земля підо мною горить, аж дух мені забирає. Озирнувсь, — уже його в темноту не добачу.

Тоді завернув у другу вулицю, чую — торохтить... іде звощик. Підождав та так на нього й скочив.

— На стацію та швидче! Чи вспіємо на поїзд?

— Поганяти-му, то вспіємо.

— Так поганяй же!

Поки до стації, то все боявсь, що спізню ся, а як увійшов у стацію, то вже не знаю як і білета вхопив, як і в ваґон ускочив.

І що-ж би ви думали? Аж поки поїзд рушив, то трусивсь. Не страшно мені тих поліцейських самих, та страшно тієї ганьби та зневаги.

Оттак я того права добував ся... та й не добувсь...

Вернувши ся до дому, то й жінці довго не признававсь. А далі таки й сказав. Вона на мене мокрим рядном, що стільки гроший перевів.

— Тобі — кажу — байдуже, що з мене так назнущали ся, тільки за гроші клопочеш ся!

— Так тобі й треба! — гримає, — не витівай аби чого!

Ну, що ти їй казати-меш? То, як їхав, так аж плакала, а як цілий вернув ся, так і байде, — аби гроші!

Та то-б іще дарма, а то біда, що хоч я їй наказував, щоб нікому ані телень, одначе вона таки розказала про все сосоїй сестрі Хотині, а в тієї язик як лопатень, — так усі й довідались.

Сміють ся тоді з мене: панського права, — кажуть, — добував ся.

А воно й неправда: не панського, а таки людського. Та де воно в нас є?

Соперник

Я мав товариша-соперника: не по занятю, по службі або любові, але наші погляди в нічім не сходили ся і за кождий раз, як ми зустрічались — між нами повставали безконечні спори.

Ми спорили про все: про штуку, про релігію, про земне і загробове — особливо загробове житє.

Він був чоловіком віруючим. Одного разу він сказав до мене: ,,Ти зі всього сьмієш ся; але коли я умру перед тобою, то я прийду до тебе з того сьвіта... Побачим, чи будеш тоді сьміяти ся?

І він справді вмер перед мною, ще в молодих літах; але минули роки і я забув про його обіцянку — про його грозьбу.

Раз, нічю, я лежав в ліжку і не міг, а навіть не хотів заснути. В кімнаті не було ані темно, ані ясно; я почав глядіти в сірий півсумерок.

І нараз видало ся, що між обома вікнами стоїть мій соперник і тихо та сумно покивує головою.

Я не настрашив ся, навіть не здивував ся, але припіднявшись з ліжка і оперпись на локоть, почав іще уважнійше дивити ся на сю несподівану появу.

Він дальше кивав головою.

— Що? — відізвав ся я вкінці. — Ти ликуєш, чи жалієш? Що се... острога, чи докір? Або чи може хочеш дати мені пізнати, що-не був я в праві? що ми оба не в праві? Що ти відчуваєш тепер? Муки ада? Чи розкіш раю? Промов хоч слово!

Але мій соперник не видав зі себе ані одного звука і тільки по давному сумовито та покірно покивував головою з гори в низ.

Я засьміяв ся — він щез.

Іван Турґенєв.

Чому!?...

Чому як мрія, чому як сон
Житє моє минає,
Хоч думка рве ся в небосклон,
В безкраї улітає?
Чому то я не можу жить
Безжурно на чужині?
Чому я днесь лиш можу снить
О любій Україні?
Як той вітрак все кручу ся
Кудою вітер віє,
І вічно тужу, мучу ся,
У болю серце мліє.
Чому то Бог мені не дав
Хоч крил, щоби літати?
З заходом сонця я-б літав
Вкраїну навіщати.
Житє теряю на землі,
А думка улітає
В якісь казочні чар — краї
Де вічне щастє сяє.
І думка рве ся в небосклон
В безкраї улітає...
Чому як мрія, чому як сон
Житє моє минає?

Антін В. Сербенський.

Головні Бюра у власнім домі:
ріг Grand St. & Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

Філії:
111-115 E. 7 St., NEW YORK, N. Y.
101 Rockaway Road, JAMAICA, L. I.

Ц. к. австр. Почтова Каса Ощадности в Відні.
Конто Ч. 55844.

TELEPHONE: 1547 GREENPOINT. CABLE ADRESS: 1323 ORCHARD.

ОСНОВ. 1880 РОКУ.

А. ҐРОХОВСКИЙ і СП.

Л. В. ШВЕНК, властитель.

Дім Банковий, Аґенція Ліній Корабельних і Желізничих.

ПРИНИМАЄ ЩАДНИЧІ ВКЛАДКИ З ПІВРІЧНИМ ОПРОЦЕНТОВАНЄМ.

УДІЛЯЄ ПОЖИЧОК НА ГІПОТЕКИ І РЕВЕРСИ (НОТИ).

ВИСИЛАЄ ГРОШІ І ВИДАЄ ПЕРЕКАЗИ ДО ВСІХ МІСЦЕВОСТИЙ.

ВИМІНЮЄ І ПРОДАЄ ЗАГРАНИЧНІ ГРОШІ І ВАЛЮТИ.

ПРОДАЄ ШІФКАРТИ ДО ПОРТІВ ЕВРОПЕЙСЬКИХ І ПОЛУДНЕВО-АМЕРИКАНСЬКИХ.

ПРОДАЄ ТІКЕТИ НА ЗЕЛІЗНИЦІ АМЕРИКАНСЬКІ.

ВИЛАДЖУЄ НОТАРІЯЛЬНІ АКТИ З ПОТВЕРДЖЕНЄМ КОНСУЛЯРНИМ, ВАЖНИМ В ЕВРОПІ.

Краяне!

Чи наміряєш купити парцелю (пот)? Коли так, то прочитай пильно сю статю. Передовсім не дай натягнути ся на так звані „Загадкові оповіщеня."

Переслідувані сотками аґентів, богато наших Родимців закупило в остатних літах лоти, не вартуючі і 10 центів за доляра. Десятки таких людий зголошують ся до нашого бюра. Чому? Бо, щоби добре купити, треба на тім трохи розуміти ся, а не йти на сліпо за облесними слівцями аґента; треба мати загальне поняте про вартість землі і про відносини, які диктують ціни, а тому належить конечно застановити ся над слідуючими питанями:

1. Де суть положені лоти? В великім місті, в малім місточку, чи десь на фармі, котру порізано на кусники і якась компанія продає їх, обіцюючи купуючим несотворені річи.

2. Як суть лоти положені? На рівнині, височині, чи в долині?

3. Яка комунікація з містом?

4. Як далеко до церкви, склепу, школи?

5. Чи суть які уліпшеня і хто за них платить?

6. Чи титул власности певний?

7. Які суть вигляди на будучність?

8. Які тягарі, податки до плаченя? Чи вартість землі довкруги іде в гору?

9. Яка можливість відпродажі?

10. Які умови сплати і яке запевнене на случай недуги або утрати праці?

Ви вже чули, Вп. Читачі, про тих земляків, що купили лоти в ріжних місточках, особливо в Ню Джерзі; Ви чували також, що половина з них потратила добровільно по кількадесять або й по кількасот долярів, позволила пропасти вплаченим грошам і тепер нарікає. Чому? Відповідь проста! Переглянь, Читачу, наші питаня і застанови ся, чи бодай один куплений лот відповідає загальним вимогам? Ні! Купили без застанови, під впливом масних слів аґента, або його почастунків, не мали поняття, що роблять, тож не дивота, що тепер нарікають.

Кілька уваг на часі.

YE OLDE MILL PARK

Прочитай їх, Читачу, а бути може, що вони заощадять Тобі тяжко запрацьовані доляри.

Нема сумніву, що лише той може чогось доробити ся, хто щадить і хто частину своїх ощадностий обертає на купно землі. Від того зачинали найбогатші на сьтіті люди, а особливо тут в Америці.

Але, шан. Читачі, заки сей тяжко запрацьований гріш уміститить ся в землю, треба доконче провірити, чи за свої гроші дістанете усї ті догідности, про які ми в наших повисших питанях згадали. Наколи, Читачу, найдеш де землю, що відповідає усім Твоїм вимогам, купи її без ваганя і будь увірений, що кождий так ульокований доляр принесе Тобі стократну дяку Твоєї родини.

Шукай, питай, запізнай ся з вартістями землі, май отверті очи на кожду нагоду, бо инакше останеш позаду.

Оглядаючи ся за чимсь відповідним і маючи заощаджених кількадесять долярів, прочитай терпеливо і нашу пропозицію, прийди, оглянь, сам переконай ся, надумай ся і зроби так, як Тобі велить Твій здоровий розум.

Наша компанія продає від 3 літ лоти в місті Бруклині, Ню Йорк, — памятай: в другім найбільшим місті на сьвіті! Всі лоти лежать на рівнині, суть сухі і рівні, як на столї. **7 бльоків від елевейтру і стрітнари,** а після теперішного пляну стріткара буде переходити через нашу головну улицю.

За 5 центів їде ся до кождого пункту в Бруклині і на сторону нюйорську.

Всї улиці витяті і висаджені деревцями, хідники цементові, вода всюди перепроваджена, а усе те вже заплачене.

3 бльоки від нас ряд замешкалих камениць, отже се не пустиня, але правдиве місто. На наших лотах є також кільканайцять однофамілійних домиків на продаж.

5 бльоків до склепів і школи.

Податки низькі, около $5.00 на рік. Поліція і огнева сторожа в місци. Почту доручуєть ся два рази денно.

Титул власности забезпечений.

О пів милї від сего місця повстане за пару літ новий нюйорский порт в затоці Jamaica. За кілька тижнів розпічнуть ся роботи, а се дасть затруднене **для тисячів людий.** Ціна куплених тепер лотів **збільшить ся тричі протягом кількох літ.** Знають о сім спритні Американці, тому уся земля в нашім сусідстві находить ся в руках ріжних компаній.

Наші ціни казочно дешеві, такі як на глухій провінції: від **$400 до $800.00.** Догідні сплати. 10 процент при контракті, решта на дрібні місячні рати.

На случай недуги або утрати праці, трактуємо наших покупців по людськи і ждемо довгий час на виплату.

Пов. Читачу! Як знайдеш ліпшу і дешевшу від нашої пропозицію, купи землю деинде, але **заки купиш, прийди до нас,** щобись відтак не жалували.

Власником нашої спілки є п. Владислав Швенк, загально знаний властитель банкового дому **A. GROCHOWSKI & CO.,** де наші люди купують шіфкарти і складають в депозит або пересилають до краю свої гроші. Знане добре імя Банку повинно чейже бути запорукою, що реальністна спілка, на чолї котрої стоїть той сам чоловік, обійде ся з Вами ретельно.

Під пору маємо на продаж єще около 300 лотів. Хто скорше прибуде, той ліпші вибере. По інформації, мапи і цінники зголошуйте ся до бюра з **Банку А. Гроховского і Спілки** при **Bedford Ave., ріг Grand Street,** або просто до офісу на наших лотах: **Crescent St., ріг Vienna Ave., East New York.**

Возьміть елевейтор з Delancey Str. і пересядьте на Eastern Parkway до City Line елевейтру. Запитайте відтак кондуктора о Crescent Str. Висядьте на тій улиці і йдїть коло публичної школи 10 мінут на полудне. Питайте ся о **Old Mill Park.**

Надїємо ся, що лоти за 6—8 тижнїв зістануть розкуплені, тому радимо не зволїкати.

Читачу! Відчини дверці щастю, запевни собі кусень землї, побудуй з часом власний домик і памятай, що тілько під власною стріхою правдиве щасте панує.

Дай сьвітло, повітре і місце до безпечної забави Твоїм дїтям; уникай перелюднених, темних та зіпсутих касарняним воздухом мешкань, брудних і возами забарикадованих улиць, — а тоді докажеш сьвітови, що понимаєш вітцївські обовязки, і що вдоволене та здоровле родини лежить Тобі на серці.

SCHWENK REALTY CO. — L. W. Schwenk, President.

Ріг BEDFORD AVE. і GRAND STR., BROOKLYN, N. Y.

111-115 7th Str., NEW YORK. **Rockaway Road, JAMAICA, L. I. N. Y.**

Офіс на лотах: **Crescent Str., ріг Vienna Ave.** отвертий щоденно до смерку.

КАЛЄНДАР.

СЕРПЕНЬ.

н. ст.	Днї	Руські сьвята
10	Четвер	Прохора
11	Пятн.	Калиника
12	Субота	Сили
13	Недїля	9. Сьв. Отец. 6. С.
14	Понед.	† Макав.
15	Вівтор.	П. м. Стеф.
16	Середа	Ісаакія, Дал.

НОВИНКИ.

¶ **Руське православне епископство на Буковинї.** Львівські часописї принесли недавно вістку з Черновець, що там відбули ся збори румунського населеня цїлого краю і всїх станів в справі домаганя буковинських православних Русинів в церковній области. Румунські бесїдники заявили, що в останних десятилїтях мусїли в користь Русинів, котрі з Галичини розширяють ся в земельній, народній і церковній дорозї по цїлій Буковинї, понести богато жертв. Тому Румуни є готові дати Русинам окреме епископство, яке одержувало би ся з релїґійного фонду. Се епископство нехай буде під адмінїстраційним зглядом независиме, нехай має навіть независиму консисторію, але під зглядом канонїчним мусить оставати під спільним митрополитом разом з румунською церквою на Буковинї. Таку саму заяву помістило віче на адресї ухваленій до цїсаря.

¶ **Новий український професор** прибув у львівськім університетї. Є ним д-р Степан Томашівський, дотеперішний професор ґімназії у Львові. Д-р Томашівський молодий ще віком, але написав вже богато учених праць, особливо з нашої історії. В університетї буде викладати по руськи історію Австрії.

¶ **Кілько коштувало би утриманє українського університету?** Після виказу буджетового на 1911 рік коштує річно утриманє університету у Віднї $4\frac{1}{2}$ міліона корон, обох в Празї (разом) $3\frac{3}{4}$ міл. кор., в Кракові 2 міл. кор., в Ґрацу $1\frac{1}{2}$ міл. кор., у Львові $1\frac{1}{2}$ міл. кор., в Інсбруку $1\frac{1}{5}$ міл. кор., в Чернівцях $\frac{1}{2}$ міл. кор. (то є 500.000 К.) Коли зважимо, що укр. університет мав би біблїотеку спільну з польським університетом, що видаток на польский львівський університет зменшив би ся о яких 40.000 К. через усуненє теперішних 11 українських професорів, що катедр загалом було би на укр. університетї ще менше, як в Чернівцях, бо катедри польонїстики і ґерманїстики були би лише на польськім, а українїстики лише на українськім університетї, то прийдемо до того переконаня, що утриманє укр. університету у Львові з 3-ма видїлами не коштувало би більше як 300.000 К. річно, т. є $\frac{1}{15}$ часть утриманя віденського університету, або тілько, кілько коштує утриманє двох повних ґімназій, котрих послїдними роками засновувано в Галичинї по 4 річно.

¶ **Смерть в піску.** В селї Пронятинї, тернопільського повіта, вибрало ся двох хлопцїв, Роман Заяць і Василь Вавчишин копати пісок. Роботою подїлили ся вони оба в той спосіб, що Заяць вліз в яму і копав, а Вавчишин набирав пісок на візок. Нараз обірвав ся нечайно над ними беріг і засипав обох хлопцїв. На крик дїтий, що поблизько бавили ся, прибігло з помочию кількох старших селян, добули Вавчишина зпід піску і почали його ратувати, нічого про се не знаючи, що глубше присипаний Заяць. Аж тодї, коли Вавчишин опритомнів і поспитав про Заяця, селяни кинули ся відкопувати Заяця і — відкопали, але вже мертвого.

¶ **Смерть в поли від грому.** В Чортівци, городенського повіта, (Галичина), впало жертвою грому троє люда. Рано при гарній погодї вийшли люди в поле до працї. Коло полудня надплила невеличка хмара й почали бити громи, котрих жертвою впав господар Микола Тригубяк. Ще не вспіли довезти його домів, як упали від удару грому дві нові жертви, а саме Василь Собків та його дочка. Всякі заходи коло ратованя показали ся безуспішними.

¶ **Як робить ся престольну промову.** Деякі віденські дневники описують, в який спосіб „повстає" престольна промова. Отже передовсїм Рада мінїстрів відбуває кілька засїдань і установляє на них подрібно поодинокі програмові точки, з котрих опісля президент мінїстрів складає промову. Перед вистилїзованєм остаточного тексту, складає премієр кілька разів справозданє цїсареви, а цїсар обговорює кожду точку, кожде реченє, майже кожде слово дуже докладно. Доперва тодї, коли уже текст промови докладно усталений, бере ся цїсарська канцелярія до властивої річи — се є до написаня престольної промови. Текст промови друкують на великім перґаміновім аркуши, а президент мінїстрів вручає сей перґамін цїсареви перед самим торжественним актом відчитаня престольної промови, який відбуває ся в великій троновій салї в віденськім бурґу. Під головною стїною салї стоїть престол, а біля него малий столик з актами. Престол в формі великого золоченого крісла є вибитий білим брокатом, а над ним уставляють бальдахим також богато золочений.

¶ **Фабрика пушок на Угорщинї.** Угорське правительство має заложити фабрику пушок коштом 10 міліонів корон. Угорському правительству ходить о те, щоби при замовах для спільної армії, Угорщина також могла дещо користати, та щоби краєвий промисл міг розвивати ся, бо се приносить богато гроший для угорських панів капіталїстів.

¶ **Хорий на тиф — убийником.** В громадї Бай на Угорщинї захорував на тиф 18-лїтний парубок. Одного разу батько його докоряв йому чогось. Вечером, того самого дня поклав ся батько спати до тої комнати, де лежав його хорий син. Коли тілько батько заснув, парубок здоймив стрільбу і застрілив спячого батька. Се убийство поповнив він в горячковім станї. Жандармови, який прийшов на слїдство, розказував опісля, що якийсь чужинець ввійшов до хати і хотів забити батька і тому він застрілив того чужого напасника.

¶ **Засуди російських судів протягом одного місяця.** Після обчислень „Рєчи" протягом місяця від 14. червня до 14. липня видано 13 засудів смерти в ріжних місцевостях, а саме: в Іркутську 7, в Красноярську 5 і в Варшаві 1. Загалом від дня 15. січня до дня 14. липня с. р. засуджено на смерть 93 осіб, а страчено 29, з сего числа в червни 2. На редакторів у тім часї наложено 145 адмінїстраційних кар на загальну суму 45.575 рублїв. Від 14. червня до 14. липня підлягло адмінїстраційним карам 19 часописий на загальну суму 4350 рублїв.

¶ **Голод в Росії.** Російські часописи доносять, що в оренбурській ґубернії грозить населеню страшний голод, в наслїдок цїлковитої недостачі збіжа і пашї. Цїна на худобу опала вже до останної границї. Майже задармо збувають ся люди своєї худоби, що зрештою задля недостачі пашї сама гине. Мука і збіже подорожіли знова нечувано; робітники радо працювали би хоч би за кусень хлїба.

¶ **Трийцять дві години на вартї** стояв один салдат при пороховнї, віддаленій 5 кільометрів від міста. Забуто о нїм цїлковито тому, що комендант віддїлу відобрав собі житє, програвши в карти величезну суму. Жовнїр витревав до послїдної хвилї, однак був вже так ослаблений, що мусїли його відвезти до шпиталю. Цар Миколушка, якого повідомили о тій пригодї, іменував сего жовнїра, що зовесь Меднїков, підофіцiром і жертвував йому, з власної кишенї аж 25 рублїв!

¶ **По похоронї рабіна.** Одна варшавська часопись доносить, що в Пйотркові по смерти рабіна, видали в божницї рабіни таке оповіщенє: „Тому що наше місто дуже прогрішило: жінки проходжують ся зовсїм явно зо своїми мужами, молодцї з дївчатами, замужні Жидівки не носять перук і в наслїдок того великого гріха помер нам рабін, проте треба той гріх викорінити" і т. д. До дїла забрали ся зараз спеціяльні „післанники Єгови". Почали ся трусеницї у підозрілих о такі гріхи Жидів. Одного Жида при котрім найдено в кишенї якусь часопись, так побили, що той лежить тепер поважно хорий.

¶ **Для ближнього.** Наслїдуваня достойний примір для ближнїх дала недавно одна учителька, що для уратованя дитини казала витяти собі кавалок скіри. В Бари (Німеччина) основали чотири женщини відділ червоного хреста і засьвідчили своїм пожертнованєм для догляданя хорих свій незрівнаний героїзм. Недавно тому принесено до шпиталя семилїтну дитину, яка припадково сильно покалїчила ся, причім втратила кусень скіри на плечах. Ревні в пожертнованю женщини поспішили з помочию, але по лікарських оглядинах виявило ся, що здоровлє дитини може бути привернене лише тодї, коли дитинї вшиє ся бракуючий кусень скіри живучої людини. Одна із женщин, учителька по знаню, заявила готовість, принести жертву муки для дитини. Ординуючий лїкар вирізав їй кусень скіри з плечий і житє маленького пацієнта уратовано.

¶ **Десять мінут позірної смерти.** „National Ztg." доносить, що один нїмецький фабрикант винайшов оружє, яке має вже продавати ся по деяких складах оружя в Нїмеччинї під назвою: револьвер позірної смерти. Сї нові револьвери є наладовані спеціяльними набоями, котрі складають ся з якоїсь мішанини хемічних складників і певної скількости стрільного пороху. По вистрілї з сего оружя повстає хмара їдкого диму, який дїставши ся до уст напасника, робить його непритомним, але лише на десять мінут, по котрім то часї вертає застрілений до попередної сьвідомости. Є се дуже практичний винахід, однак не лише для напастованих, але також і для напасників.

¶ **Безграмотність в Европі.** Після статистичних дат, зложених шведським статистиком є в Европі безграмотних: Нїмеччина 0·05%, Швеція 0·1%, Швайцарія 0·1%, Данія 0·2%, Велика Британія 1%, Франція 2%, Голяндія 2·1%, Фінляндія 4·9%, Бельґія 10·2%, Австро - Угорщина 25·7% (особливо через Галичину), Греція 30%, Італія 31·2%, Болгарія 53%, Сербія 62%, Росія 62%, Портуґалія 70%, Румунія 75%. Европа має разом 465.557 шкіл, до них ходить на науку 45,281.691 учеників, а учить 1,050.632 учителїв.

¶ **Армія студентів.** На цїлій кули земській є 220 університетів і політехнїк. В них учить ся разом поверх 480.000 студентів обох полів; в тім числї около 73.000 технїків. Найчисленнїйші є отсї університети: парижський має 17.512, берлїнський 14.034, каірський 10.499, московський 9.516, петербурський 8.995, віденський 8.960, монахійський 7.080, будапештенський 7.000, неаполїтанський 6.602, новойорський 6.429 студентів ітд. По них доперва наступає університет у Львові і Кракові, які мають по 4.000 студентів.

¶ **Найстарші люди на сьвітї.** В Болгарії в селї Навелеско жиє бабуся Висалка, котра числить 129 лїт. До 106 р. житя вона дивувала всїх своєю жвавостию в роботї підчас жнив і вела так своє, як і свого сина Тодора господарство. Син той числить 101 лїт і обоє щоденно цїлий час на ногах. В Катаро, в Дальматії, жиє 134-лїтна Марія Болнице і держить ся як на свій вік дуже добре.

¶ **Тисячлїтний ювилей часописи.** Під конець сего року буде обходити тисячлїтний ювилей китайська правительственна часопись „Кніґ Коо". Числа сеї часописи від початку переховані в державнім архіві. Редактор відвічає головою за зміст часописи.

¶ **Місто женщин.** В Франції недалеко Парижа є маленьке місточко Фрісі, де всї уряди, почавши від маґістрацького писаря а скінчивши на листоноши, мають жінки. Взагалї в цїлім місточку є богато більше жінок, як мущин.

¶ **Історичний документ о засудї Ісуса Христа на смерть.** Нїмецька часопись „Stettiner Abendpost" подає незвичайно цїкавий документ, який відносить ся до засуду Ісуса Христа. В каплицї Казерта (Kapelle von Caserta) найдено дошку, на котрій є виписаний старо-єврейською мовою цїлий текст приговору. Приговір сей переложений комісією французького товариства штуки звучить: Приговір виданий Понтієм Пилатом, намісником долїшної Галилеї, який голосить, що Ісус з Назарету повинен понести смерть на хрестї. В сїмнацятім роцї правлїня цїсаря Тиверія і в 25-ий день місяця марта, в осьвяченім городї Єрусалимі, коли Анна і Каяфа були божими первосьвященниками, Понтій Пилат, намісник долїшної Галилеї, сидячи на намісничім престолї, приговорює Ісуса з Назарету на смерть на хрестї між двома злочинцями, бо численні і достовірні сьвідоцтва народа говорять що: 1) Ісус деморалїзатор, 2) Ісус ворохобник, 3) Ісус ворог закона, 4) Ісус ложно називає себе сином Божим, 5) Ісус ложно іменує себе царем Ізраїля, 6) Ісус ввійшов в храм окружений товпою народа, що ніс в руках пальмове вітє; — і приказує першому центуріонови Квіріллю Корнелієви повести його на місце кари і забороняє всїм чи то богачам чи бідним перешкаджати виконаню приговору на Ісуса. Сьвідки, які підписали приговір проти Ісуса: 1) Даниїл Робанї, фарисей, 2) Йоан Зарабатель, 3) Рафаїл Робанї, 4) Капер, книжник. Ісуса мають випровадити з міста через серенську браму. — На боцї тексту поміщена замітка, що подібну дошку посилають кождому родови (поколїню). Як звісно, жидівський народ повстав зі злуки 12 племен, які мали своїх начальників і ся племінно-родова окремішність задержалась і тодї, коли Жиди творили спільну державу під одним царем, а відтак коли пішли під пановань других держав. Так само задержав ся той звичай і за римського панованя і тому то текст приговору був виданий в 12-ох примірниках.

Що розказував мені столітний дідусь про Запорожців?

(За Еварницьким)

Дніпре-брате! чим ти славен?
Чим ти славен, чим ти равен?
Чим ти ясен, чим ти прасен?
Чи своєю довжиною, чи своєю глибиною,
Чи своєю бистриною, чи своєю шириною?
Чи крутими берегами, а чи жовтими пісками?
А чи темними лісами, чи зеленими лугами?
„Ой я славен козаками, молодими бурлаками".

Була неділя, погідна, ясна днина. Я зайшов до старого Івана Россолоди, розпитати дещо про давну-давнину.

— Гай! гай! дідусю, якіж ви похилі!

— А як жеж мені не хилити ся к земли, коли мене Господь держить на сім сьвіті вже більше сто років.

— Се мабуть Господь і держить вас, щоби дізнатись мені від вас те, що треба.

— А щож вам треба?

— Та треба мені розпитати вас дещо про Запорожців; що воно за нарід такий був, як вони жили і де вони поділись. Мабуть чули ви про них щонебудь?

— Як не чув, як мій батько та були із тих самих Запорожців. Вони і тримали мене по запорожськи: обголять бувало голову, то так і ходиш, мов макогін.

— Чим же вони голили?

— Бритвою! Остра така була, що наче вони гладять, а не голять.

— Так ви, діду, із настоящих Запорожців?

— Із настоящих та й ще сам трохи Запорожець, бо як хрестили мене, то батько пороху підсипали у купіль, щоби загартувати вже змалку. Така поведенція була у тих козаків.

— Ну, скажіть же, любий дідусю, звідкіля ті Запорожці набирались?

— Звідкіля набирались? Від усюди. Сей відси прийде, той відти прийде, з десятка до двайцятка, з двайцятка до трийцятка — та так ціла сила і набиралась. У Січ приймали кождого, тільки імя переміняли; хто від пана утече, приймуть — хто від родини біжить, приймуть. Зараз йому чуб вистрижуть і готов, зараз його і зодягнуть. Отсе прийде до них бувало чоловік босий, голий, а вони його уберуть, як пана. Та воно й дива нема; у них суконь тих, одежі яких хочеш сортів і скільки забажаєш, можна було дістати.

А вже на Січи вольна воля — не захочеш жити, йди собі хоч зараз. Прийшов якось до них чоловік з міста, а у Запорожців саме піст був, треба було ходити до церкви. Став і він ходити; увесь піст ходить, тай ходить. Далі каже: „А вже мені обридло ходити". — „А як обридло, то бери гроші та йди!" Насипали йому повні пригорщі мідяків і він забрав ся.

— А кому вони дань платили?

— Нікому! Самі собою жили — звісно, козаки-лицарі тай годі.

— А богато їх, скажіть, було?

— Вірно сказати вам не скажу. Бог їх знає! Так як подумаю собі, то наче тисячів двайцять їх було або й більше. Сила силенна була того Запорожця! Кажуть, немов їх було сорок тисяч та се вже тоді, як вони виходили відсіля. Треба було народу великого, бо й земля тут була богата.

— А чи справді була тут така плодородність?

— Що вже була, то була. Тепер такого не найдеш ні близько ні далеко. Як сказати, що тоді було, тепер і не повірять. Тоді цьвіти уські цвили, тоді трави великі росли. Ось тут, де тепер церква, така була тирса*) як отсей ціпок, що в мене в руках; як глянеш, наче жито стоїть. Увійдеш бувало в трави, так тільки небо й землю видко — діти гублять ся в них. Отсе підхопить ся живо в гору, виросте і опять впаде на землю — лежить, мов та хвиля на морі, а поверх неї вже друга трава виростає. Як запалиш її було, так вона неділь зо три або й чотири горить. Поженеш пасти коний, то й не побачиш їх, загониш волів, тільки роги мріють. Настане зима, хоч який впаде сніг, трави не закриє. А що вже поміж тою травою всіляких ягід, то й казати нічого! Вийдеш було у степ, розгорнеш траву і бери полуниці*) повними руками. Отсеї погани, що тепер розвелась, гусениць та черви всякої тоді і чути не було. От які в той час трави в нас були!

А бжоли? А меду? Мід і по пасіках і по зимовниках, скільки хочеш і бери; більш усього від дикої пчоли. Дика пчола було сидить і на вербах і де трава, у траві. І дбати про неї не треба.

А ліса? деревини? Грушок як нападає, так хоч бери граблі й загортай — лежать на сонци, поки не попечуть ся. А звіра? Вовки, лиси, борсуки, дикі кози так і бігають по степу. Вовків така була сила, що їх бувами били, а з їх скіри чоботи носили і кожанки**) ладили. А в воді видри шниряли, а дикі коні табунами степом гуляли. А що вже всілякої птиці було, Господи! Качок, лебедів, дрохв, диких гусий, голубів, журавлів, куропатв не перечислиш. Як підійме ся птиця із землі, сонце закриє; як сяде на дерево, то й гиля не видко; а спустить ся на землю, так вона і зачорніє. А лебеді, як пічнуть бити ся між собою, то підоймуть такий крик, що батько вискочить бувало з хати та давай до них гукати з рушниці, щоб розгонити. Нема тепер і тої риби, що тоді. За одним поглубленем витягнуть було тільки риби, що на весь козацький курінь ставало. А все чечуга, коропи та осетри.

Усе тоді не так було. Тоді і зими теплійші, здасть ся, були — се вже Москалі своїми лаптями понаносили до нас холода. І урожаї були кращі. Боже мій! і де воно все ділось? І очам своїм не вірю! Тепер і вода перемірена і земля пошматована і ліси повирубувані і скот ходить мов неживий... Усе перевело ся!

— Так ось як воно було! Ну, а як же ті Запорожці управляли тою землею?

— Вона в них була вольна; де хто обере собі місце, де кому до вподоби, там і сідає і живе, там і володіє. І Боже мій! один від другого оре на двайцять верстов***). Так і жили Запорожці. Отсе викопає собі землянку, заведе худобину тай кочує. Тільки такий зветь ся вже не лицарем, не товаришем, а сиднем. Вони були жонаті, дітий мали. Розводили пасіки, варили меди, занимали ся ловецтвом. До них заходили і деякі з Січи харчуватись.

А щирі Січовики то вже окрема порода. Вони жили так, що їх і не вгадаєш; сегодня тут у Січи, завтра Бог знає де на степах, по балках зберуть ся в громади і чимчикують, куди треба. Сі вже на війні богатіли. Розбивали городи турецькі та ляцькі і забирали все, що можна було забрати.

Більш усего воювали Турка та шматували Татарву, що з нею найблизше сусідували. А сварка головно ізза коний счиняла ся: то козаки перегонять до себе татарських коний, то Татари переправлять на свою землю козацькі табуни.

А з Турками то за віру били ся. Не любили козаки Турків, дуже не любили. Бувало, як ускочуть у який турецький город, то перш усего запалять його з трех сторін, а з четвертої дожидають Турків і вбивають, кого попадуть. А увійде Запорожець у турецьку хату, то найперше дивить ся у піч, чи нема там горячих паляниць. Скілько би їх там не було, усі понастромлює на списа, повитягає з печи та в міх.

Оттак вони не злюбили і Ляхів. З Ляхами били ся за землю. І боялись же їх Ляхи! Отсе бувало, як іти їм на війну проти Запорожців, то вони перш усего ворожать, де се ті козаки кочують. І кажуть іноді: „Ще далеко проклятї харцизяки від нас, десь у себе пють та з музиками водять ся!" А Запорожці вже в Польщі. Понасипали в чоботи запорожської землі, позабирали в руки по галузці терну, посідали на коний тай їдуть ляцькими шляхами. А як вже підберуть ся до самісеньких Ляхів, як скрикнуть всі відразу, як заграють у сурми, то Ляхи з самого страху так і гинуть. І поїдуть вже геть козаки, а їм все здасть ся, що запорожські сурми виграють по місті. А Запорожців вже, Бог зна, коли нема.

Великі вояки були! Страшні лицарі були! А тільки в себе на Січи нікого не трохали, хиба одним Жидам інколи круто приходилось від Запорожців.

— Невжеж, діду, Запорожці все лиш воювали та воювали і не було їм ні спокою ні спочину?

— Ні, був і їм спокій і спочин. Бють ся, бють, а потім як прийдуть із війни на Січ, то загуляють так неділї дві або й три, що сьвіта божого не бачать. І чого в них тоді нема! І воловина і телятина і гусятина і меди, пива без ліку, бо все дешево було, не так як тепер. Танцюють, музики водять, пісні сьпівають. А другі полягають коло куренів та пахкають з люльок та балакають та радять ся, відкіля знову заходити на Татар. Инші посідають на коний і переганяють ся; або понаставляють високих стовпів, понамазують шаравари медом, щоб цупко було держатись та лізуть у верх, хто кого пережене.

— Та вони, кажете і люльки курили?

— Де вже Запорожцеви та люльки не курити! Се само перше у них діло. Може чули про того запорожського отамана? Розказують: принесли йому паску на Великдень, а він місто того щоб розговіти ся*), каже: „Нехай, козаки, паска постоїть, а ми перше люльки покоштуймо!" Бо в піст вони не курили. Люлька в козака перша подруга. У них таке водило ся: крім того що кождий козак мав собі люльку, а то ще й в кождому курени була люлька велика така, прикрашена бляшками, повибивана дорогими каменями. „Обчиською" звалась, а груба, а довга! У них були і окремі майстри, що люльки робили.

Після люльки найбільш усего любили вони музику. Отсе було як зберуть ся, як заграють і затанцюють, здасть ся: і земля з ними танцює і ліс і степ і вода. Вже так, як вони, ніхто в сьвіті не танцює. Весь день музики будуть грати і весь день Запорожці будуть танцювати. А як перестане музика, то вони самі танцюють. От возьмуть два козаки ослін**), один за один конець, другий за другий, стануть проти себе та так і танцюють. Утішний був нарід!

— Справді, утішний! На чім же вони грали?

— На всякій всячині: на ліpах, на басах, на цимбалах, на сопілках, на скрипках, на кобзах, на козах — на чім попало, на тім і грають.

— Щож воно та кобза?

— Кобза, се така штука кругла, пузата, з діркою посередині, з довгою вузенькою ручкою, з дірочками на ручці і зі срібними струнами. Довжиною була з півтора аршина*). Я добре її памятаю, бо скількись раз держав у руках.

— А щож воно за коза була?

— Се така скіра з ніжками та пищалками, здірана з кози. Надме її музика, покладе під паху, пищалки возьме у рот, рукою придавлює і грає.

— Так от їм тільки й роботи було, що війна, люлька та музика?

— Ні, вони занимали ся і другими ділами.

— А якими?

— Та всякими. Вони й самі коров доїли, самі сир виробляли, самі масло били. Між ними були шевці, кравці, ковалі, гончарі, столярі. Були майстри, що робили вози, гарбичка**) — тоді ще сих німецьких бричок не було, а були невеличкі вози, щоби тільки хліба привезти або сіна наложити. Сї вози робились з двома дишлями — один з переду, другий ззаду, щоб швидше можна запрягти коні, коли прибіжить чутка, що йдуть Татари. Були між ними і такі, що студні копали, пивниці мурували, каюки***) робили. Каюк у кождого Запорожця був, на такий спосіб, як і тепер. Були такі, що табуни стерегли, худоби доглядали, коло овець ходили. Були й такі, що сади садили, городину плекали: капусту, кавуни, дині, огірки, тютюн. Були лікарі, що рани лічили, від гадюк відшептували; такі, що по пасіках сиділи, хліб у степу обробляли. Були й такі, що служили при старшині — хлопцями або молодиками звались. Усяких там було.

— Розкажіть же тепер мені, дідусю, які були у Запорожців кріпости?

— Кріпости? Січ — ось у них і кріпость! Коло неї були окопи, вали, а в середині дзвиниця, де ставляли пушки. Були в них кріпости і в паланках†) — отсе і всі кріпости, а більш і не чув, щоб вони в них були. Вони так жили, що нікого не боялись.

— А як же в тій Січи було?

— У Січи курені в них були: такі хати; як пятьдесеять хат, то й курінь. Сї курені ставляли один до другого причілками, а робились на стовпах та на сволоках††), без коминів. Від того як запалять було в курени, то дим іде прямо через оселю — так і курить, так і курить — тим то його й куренем назвали. Серед сіний куреня ставляли кабицю†††), над кабицею клали желізну перекладину, на неї вішали желізні гаки, а на гаки зачіплювали кітли-казани і так варили страву. Отсе запалять кабицю, понавішують над нею казанів, а самі поулягають на землі довкола та люльки смалять та балакають про Ляхів, Татар і Турків.

А тут же серед куреня стояла у них церков деревяна в один поверх, крита гонтами, а коло церкви дзвінця в два поверхи, теж деревяна. В церкві були в них дорогі євангелия в золото оправлені, аж горять — ікони, хоругви, хрести, іконостас весь мідний з зверха позолочений, а царські врага в нім з чистого срібла. Коло церкви була школа, де вчили ся молодики читати і сьпівати; понизше школи стояв будинок кошового, а дальше хата писаря. Ось як воно було в Січи.

(Дальше буде)

---

*) тирса: — степова трава.

*) полуниці: — суниці.
**) кожанки: — короткі скіряні кабати.
***) верста: — російська міра, рівнає ся кільометрови.

*) розговіти ся: — перестати постити.
**) ослін: — лавка.

*) аршин: — близько 70 цм.
**) гарбички: — вози на сіно і збіже.
***) каюки: — човна.
†) паланки: — більші просторя землї гей повіти.
††) сволоки: — бальки.
†††) кабиця: — огнище з каміня.

Веселий кутик.

Пригода з екзекутором.

Один ґазда стояв при вікні зі своїм сином. Нараз побачив, як на його подвіре війшов екзекутор. Скоро шепнув синови до уха: „Слухай, як він запитає за мною, скажи йому, що я пішов до міста!“; сам притьмом скочив до великої шафи і тихенько зачинив двері за собою.

В дверях станув неумолимий висланник права і запитав хлопця за батьком.

„Тата нема. Пішли до міста.“

„А коли вернуть?“

Хлопець мовчки підходить до шафи, відчиняє широко двері і питає: „Тату, коли вернете з міста?“

Вияснив.

Один Нюйорчанин виїхав сими днями на літний відпочинок, на „контри.“ Раз якось, проходжуючи ся по поли, побачив чоловіка, що косив траву. Довго приглядав ся тій операції, а наконець не витерпів і запитав косаря:

„Для кого косите сю траву? Для містра Бравна?“

„Ні“ — відповів косар.

„О, то певно для себе?“

„Ні“.

„Гм... то для кого-ж?“

„Для корови!“ — відповів холодно Айриш.

В суді.

— Яким правом, находячи ся в сальоні, далисьте скаржучому два рази в лице?

— Дивне питанє, пане судія! Се було по шестім „тріті“ і один з нас мусів прецінь почати якось бійку.

З Галицьких виборчих образків.

I.

Виборчий комісар в Ґорлицях, перед закінченем голосованя: — „Хто не сповнив ще свого горожанського обовязку?“

Хаїм Гиєна: „Я!“

Комісар: „Як!? Ви ще не голосували!?

Хаїм: „Доперва всего два рази, а я обіцяв панови старості, що буду голосувати три рази!...“

II.

Виборчий комісар читає:

— Хаїм Біттер!

Підходить виборець до комісії.

— На кого голосуєте?

Глуха мовчанка.

— Но, говоріть, на кого голосуєте?

Глуха мовчанка. Нараз відзиває ся один з старостинських наганячів:

— Проше пана комісажа. Вун німа ґлїсу.

— Хто? він? Прецінь є на лїсті виборців; чомужби не мав мати голосу?

— Бо вун неми і ґлухі.

Хвилина неприятного заклопотаня. Перший отямив ся комісар і питає:

Але ви... чи ви не зрозуміли, на кого він хотїби віддати свій голос?

— Так, панє комісаж — відповідає поквапно наганяч; — він признав ся мені ще в дома, що хоче голосувати на кандидата Ради Народової.

Гм, а в який спосіб він міг вам признати ся?

— Показав мені картку з написаним іменем.

— То він вміє писати?

— Ні, але просив мене о се, бо я його добре знаю і розумію — і я йому написав на картці.

— А має він свою картку до голосованя?

— Ні, бо власне тепер дав мені, щоби я поміг йому віддати її пану комісареви.

— Ви поступили „по обивательску“ — похвалив комісар. — Шляхетни менжу, таци і тобє подобнї збудуйон нашон ойчизнен!...

КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні вірованя	20
Русько анґлійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

ДРУКИ

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папері листові з вінєтами, одея	2

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛЇҐІЙНІ.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковник, малий, лат. буквами	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборник	80
Зборничок	55
Збірничок найкрасших пісень церков.	
Ангелский хор, збірник народно-церковних пісень під ноти, часть I.	10 25
Ангелский хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Душі	1.80
Хлїб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими буквами	1.80
Зборник	1.90
Зборничок	1.30

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий money-order. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнїйше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за послїплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Цїни і правила оголошень в „Свободї".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жаданє листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи братств і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубрицї „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для братств і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разї оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телєфоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Опецільні і заразливі слабости мущин.	Чи Ви єсьте дїтинені якою спеціяльною слабостію і чи хочете віддати ся під опіку довіреного лїкаря?
Занечищене крови; скірні вноипки; болї в ротї, горлї і на язицї.	Чи Вам випадає волосє? Чи чути Вам в рот і чи маєте неприємний віддих? Чи болять Вас зуби або ясна? Чи маєте біль голови або якісь болї в инших частях тїла? Я ручу Вам за знаменитy опіку в повисших случаях.
Недомаганя мочеві; блуди молодости; запаленя; корчі і неправильности артерій.	Чи не допустились Ви проступку проти прав здоровля і природи? Чи не відчуваєте болю в хребтї? Чи єсьте нажурені? Чи єсьте надмірно нервові, ослаблені і чи не тратите енерґії? Чи чуєтесь немічні, пригноблені і неспосібні виконувати Вашу працю як попередно? — Приходїть до мене а я Вам поможу вилїчитись.

